

KOMUNIKACE S VEŘEJNOSTÍ A JEJÍ REAKCE V PŘÍPADĚ MIMOŘÁDNÉ RADIAČNÍ UDÁLOSTI

Souhrnná výzkumná zpráva z dotazníkových šetření projektu:

Centrum pro podporu obyvatelstva pro případ skutečného nebo
domnělého vzniku mimořádných jaderných a radiačních událostí
(VJ01010116)

Sociologický ústav
Akademie věd ČR

..

Zpracoval: Jiří Vinopal

11. 1. 2026, Praha

Obsah

Informace o výzkumech	3
Hlavní závěry a doporučení.....	4
ČESKÁ VEŘEJNOST A TÉMA RADIACE	6
1. Obavy z ohrožení radioaktivitou	7
2. Znalosti o radiaci	11
3. Občanské měření radiace.....	13
4. Důvěra v oblasti radiace.....	15
PŘIPRAVENOST A REAKCE NA MIMOŘÁDNÉ RADIČNÍ UDÁLOSTI	17
5. Připravenost a očekávání	18
6. Kompliance s pokyny odpovědných institucí.....	22
7. Reakce na MRU: modelové příklady nehody v JET a havárie v JEJB	23
8. Co ovlivňuje reakce na informace o MRU	32
KOMUNIKACE O MIMOŘÁDNÝCH RADIČNÍCH UDÁLOSTECH.....	36
9. Efekt zdroje sdělující informaci o MRU	37
10. Preferovaný způsob informování o MRU.....	40
11. Efekty vybraných způsobů komunikace o MRU	41
PŘÍLOHY	42
Technická zpráva z výzkumu IMP_2021	43
Technická zpráva z výzkumu IMP_2022	44
Technická zpráva z výzkumu IMP_2023.1	45
Technická zpráva z výzkumu IMP_2023.2	46
Technická zpráva z výzkumu IMP_2024	47
Technická zpráva z výzkumu IMP_2025.1	48
Technická zpráva z výzkumu IMP_2025.2	49

Informace o výzkumech

Tato výzkumná zpráva je souhrnem hlavních zjištění z dotazníkových průzkumů provedených Sociologickým ústavem AV ČR v rámci projektu „Centrum pro podporu obyvatelstva pro případ skutečného nebo domnělého vzniku mimořádných jaderných a radiačních událostí“ v letech 2022-2025.

Všechny průzkumy jsou reprezentativní pro obyvatelstvo České republiky ve věku od 18 let a jejich základní metodologické parametry jsou následující:

IMP_2021 Dotazníkové šetření IMPAKT 2021 (11. 9. – 8. 10. 2021, N= 915, CAPI)

IMP_2022 Dotazníkové šetření IMPAKT 2022 (18. 3. – 9. 5. 2022, N = 845, CAPI)

IMP_2023.1 Dotazníkové šetření IMPAKT 2023.1 (13. 9. – 23. 9. 2023, N = 861, CAWI)

IMP_2023.2 Dotazníkové šetření IMPAKT 2023.2 (1. 12. – 11. 12. 2023, N = 1 097, CAWI)

IMP_2024 Dotazníkové šetření IMPAKT 2024 (19. 4. – 5. 5. 2024, N = 1708, CAWI)

IMP_2025.1 Dotazníkové šetření IMPAKT 2025 (14. 2. – 26. 2. 2025, N = 1 683, CAWI)

IMP_2025.2 Dotazníkové šetření IMPAKT 2025 (16. 6. – 30. 6. 2025, N = 1 081, CAWI)

Kompletní technické zprávy a dotazníky k jednotlivým šetřením jsou v přílohách.

Pro odkazování na výzkum, ze kterého daná data pocházejí, jsou používány pouze kódy jednotlivých šetření ve tvaru IMP_2021 apod. Pod každým grafem nebo tabulkou je uveden kód výzkumu, znění otázek je uvedeno v poznámkách a v dotaznících v přílohách.

Ve zprávě jsou využity závěry analýz provedených kolegy z Institutu postgraduálního vzdělávání ve zdravotnictví; kompletní výzkumná zpráva z této části projektu je součástí Souhrnné výzkumné zprávy za rok 2024 (VJ01010116-V8).

Hlavní závěry a doporučení

Výsledky naznačují, že existuje z celospolečenského hlediska nikoli nevýznamný podíl osob, jejichž jednání by v případě mimořádné radiační události bylo v rozporu se správným postupem, pokyny odpovědných orgánů, a které by mohlo vykazovat známky paniky nebo k ní vést. Identifikovat je jednoduše jako jednotnou skupinu přitom není snadné, nejedná se automaticky o lidi s nějakou výjimečnou sociodemografickou nebo osobnostní charakteristikou. Víme sice, že jde o osoby například úzkostnější nebo se silnějším sklonem důvěřovat dezinformačním narativům, nicméně rozhodně se nejedná pouze o ně. Spíše, než se je pokoušet jednoznačně identifikovat a cílit působení právě na ně, považujeme proto za efektivnější plošné působení na společnost zvyšováním informovanosti, připravenosti, a tím i důvěry v sebe, v lidi v okolí a konečně i ve formální autority.

Klíčová doporučení týkající se prevence a připravenosti veřejnosti na mimořádné radiační události:

- Dlouhodobě zajišťovat vzdělanost veřejnosti v tematicke radiace, radiačního ohrožení a vhodných reakcí, a to zejména průběžnými informačními kampaněmi, školeními a veřejnými přednáškami, distribucí informačních materiálů apod. Velká část veřejnosti není dostatečně informována a ani se tak necítí, což zvyšuje riziko vzniku nežádoucího individuálního i sociálního jednání v případě mimořádné situace.
- Dlouhodobě veřejnost vést ke zvyšování připravenosti na takové situace, tedy nezvyšovat pouze znalosti, ale také vybavenost (např. poskytováním ochranných pomůcek atp.) a dovednosti (nacvičené postupy), jako je udržování zásob potravin, komunikačních zařízení, prostředků ochrany, atp.
- Vytvářet vhodné informační zdroje a mechanismy šíření zpráv o radiaci a zejména o aktuálním radiačním dění, průběžně je udržovat a přitahovat k nim veřejnost i média. Média i veřejnost budou mít v kritických situacích silnou potřebu získávat informace a je třeba, aby již v tu chvíli věděli, kam se pro spolehlivé informace obrátit.
- Je třeba počítat s tím, že část obyvatel bude o informace volat na linky institucí nebo linky tísňové. Je proto důležité zabezpečit technické aspekty tak, aby informační zdroje v případě mimořádné události byly okamžitě dostupné. Jde o ochranu webových serverů proti přetížení, kapacitu telefonních linek, zajištění alternativních informačních kanálů při výpadku internetu (televize, rozhlas, místní rozhlas, apod.), ale také pro případ výpadku elektrické energie atd.
- Z hlediska zdroje informací o radiační situaci pro média a potažmo veřejnost se optimálním jeví být vedoucí KŠ SÚJB. Sdělování politickými aktéry a institucemi s sebou nese riziko zvýšené nedůvěry v důsledku odlišných politických postojů. Vůbec nejvíce uklidňující efekt na veřejnost může mít součinnost SÚJB, GŘ HZS a starosty dotčené obce.
- Je-li cílem obyvatelstvo motivovat k vykonání nějakých opatření nebo dalšímu sledování situace, může být optimálním zdrojem informací společné prohlášení SÚJB a subjektu (např. ministra vnitra, hejtmána kraje), které zajistí jak důvěryhodnost díky přítomnosti SÚJB, tak i naléhavost implikovanou přítomností exekutivních institucí.

Doporučení navazujících aktivit:

- Kontinuálně sledovat a vyhodnocovat zda/jak se daří znalosti a připravenost veřejnosti zvyšovat, jaké postupy a prostředky jsou pro to efektivní, a které nikoli, v jakých tematických oblastech nebo skupinách obyvatel by bylo vhodné vyvinout speciální postupy (na koho a na co se konkrétněji zaměřit), jaká nová témata nebo okolnosti se objevují a jak na ně v rámci dlouhodobé práce s veřejností reagovat.
- Ověřit a prohloubit dosud zjištěné poznatky o mechanismech reakcí na mimořádnou událost ve specifických lokalitách jako například v zónách kolem jaderných elektráren. Spojit takové šetření s některým z cvičení "Zóna".
- Aktivně pracovat s dezinformacemi a naučit se efektivně tlumit průnik a dopady poplašných zpráv ve veřejném prostoru.
- S ohledem na rizika geograficky rozsáhlých radiačních událostí rozvinout regionální mezinárodní spolupráci s okolními zeměmi, a to jak na poli výzkumu, tak na poli koordinace aktivit, sdílení zkušeností a praxí.

ČESKÁ VEŘEJNOST A TÉMA RADIACE

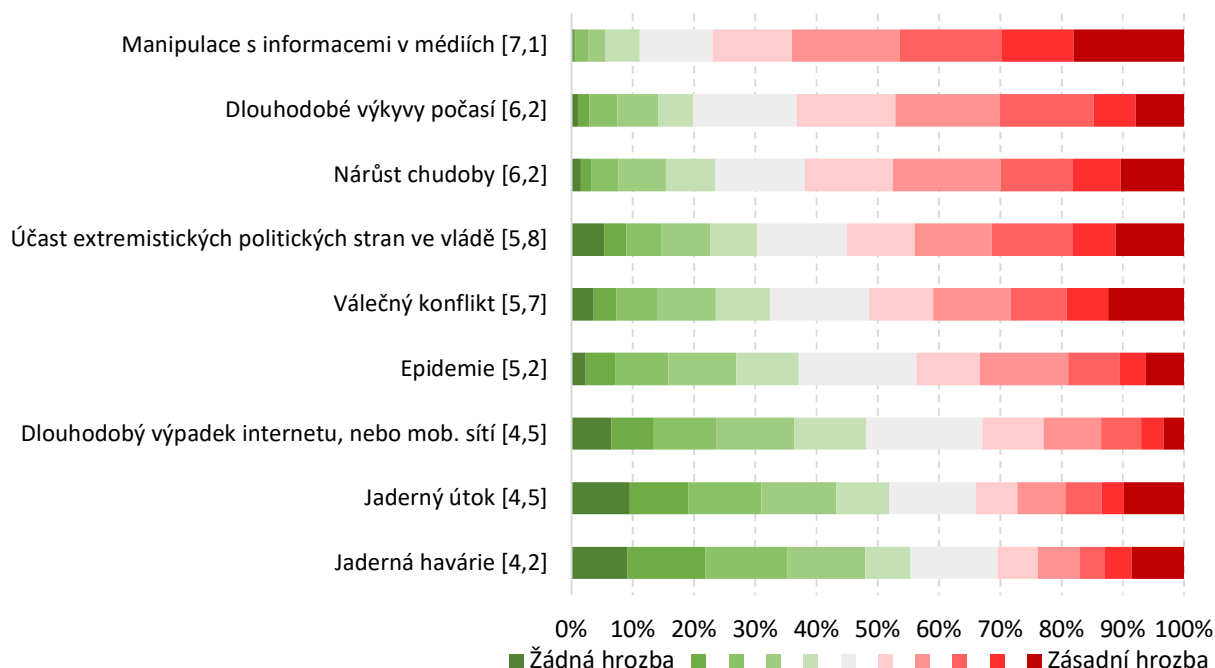
Dílčí závěry

- Jaderná havárie ani jaderný útok nepatří u českých obyvatel mezi nejnaléhavěji pociťované hrozby rozsáhlého charakteru, ve skutečnosti se v seznamu vybraných hrozeb umisťují až na posledních místech.
- Mezi spontánně vyjadřovanými obavami z radiace jako takové se zdaleka nejčastěji objevuje ohrožení zdraví, a to jak obecně, tak konkrétně v podobě různých onemocnění nebo poškození.
- V případě obav spojených s jadernou havárií nebo útokem figurují na prvním místě obavy ze smrti, na dalších místech jsou obavy o blízké, rodinu, děti a podobně, obavy z paniky, chaosu či zmatku a obavy z ohrožení zdraví.
- Největší povědomí mají lidé o tom, jak reagovat na zaznění sirény, jaké jsou zdravotní následky po ozáření a co dělat při havárii s dětmi ve škole. Velmi nízké povědomí mají ohledně relativní velikosti dávek radiace ze zdrojů, s nimiž se člověk setkává v běžném životě, míry ozáření z přírodních a umělých zdrojů a toho, kolik obětí si vyžádala havárie v Černobylu.
- Přibližně polovina obyvatel nezávazně deklaruje zájem, či ochotu účasti v síti občanských měření radiace na území ČR, v případě oslovení s reálnou nabídkou však podíl klesá na jednu pětinu skutečně se zapojujících.
- Státní úřad pro jadernou bezpečnost se u české veřejnosti dlouhodobě těší vysoké důvěře obecně, a je tudíž (resp. jeho zástupci) považován za vysoce důvěryhodný zdroj informací také o radiační situaci v ČR.

1. Obavy z ohrožení radioaktivitou

Jaderná havárie ani jaderný útok nepatří u českých obyvatel mezi nejnaléhavější hrozby rozsáhlého charakteru, ve skutečnosti se v seznamu vybraných hrozeb umísťují až na posledních místech. S výjimkou manipulace s informacemi v médiích všechny hrozby o něco silněji akcentují ženy oproti mužům. S růstem věku se ukazuje mírný vzestup pocitu ohrožení z dlouhodobého výpadku internetu, mobilních sítí a telefonu, manipulací informacemi v médiích, epidemie, jaderné havárie a jaderného útoku. S rostoucím vzděláním klesá vnímaná závažnost hrozby nárůstu chudoby, a naopak roste závažnost manipulací informacemi v médiích a účasti extrémistických stran ve vládě.

Graf 1. Hodnocení závažnosti některých hrozeb¹ (% , průměr)

Zdroj: IMP_2025.1

Mezi spontánně vyjadřovanými obavami z radiace obecně se zdaleka nejčastěji objevuje ohrožení zdraví, a to jak „zdraví“ obecně, tak v různých konkrétních formách jako rakovina, bolest, popálení, dopad radiace na kůži a jiné tělesné orgány, mutace vzniklé v důsledku poškození DNA nebo neplodnost. Specificky často vnímané zdravotní dopady představují tzv. nemoc z ozáření a rakovina, a konečně i smrt. Dvě procenta obyvatel se podle vlastního vyjádření ničeho neobávají, necelá třetina pak uvádí, že neví, nebo na otázku odmítá odpovědět.

¹ Znění otázky: „Jak velkou hrozbu, podle Vás, v současné době představují v České republice následující skutečnosti? Použijte rozmezí od 0 do 10, kde 0 znamená NAPROSTO ŽÁDNOU HROZBU a 10 NAPROSTO ZÁSADNÍ HROZBU. a) dlouhodobé výkyvy počasí, např. dlouhodobé sucho, dlouhodobě extrémně vysoké nebo nízké teploty apod., b) dlouhodobý výpadek internetu, mobilních sítí nebo telefonu, c) válečný konflikt, d) nárůst chudoby, e) manipulace s informacemi v médiích, f) účast extrémistických politických stran ve vládě, g) epidemie, h) jaderný útok, i) jaderná havárie.“

Tabulka 1. Obavy z radiace obecně (%)²

	Celkem
Ohrožení zdraví, nemoc (obecně)	26,8
Ozáření, nemoc z ozáření	14,0
Smrt	13,8
Rakovina, nádor, onkologické onemocnění	12,8
Poškození životního prostředí	8,0
O blízké, rodinu, děti...	6,1
Panika, chaos, zmatek	4,0
Dlouhodobost (následků, účinku...)	4,0
Potraviny, voda (kontaminace, nedostatek, hladomor...)	3,3
Neviditelné, nelze odhalit	3,0
Zamoření, šíří se všude, nelze před tím utéct	2,6
Radiace	2,6
Mutace, změny DNA, degenerace, genetické změny	2,3
Dopad na tělo	2,3
Osoba respondenta	2,2
Společnost, lidstvo, lidé	1,6
Bolest	1,5
Ztráta domova, evakuace	1,3
Neznalost, nedostatek informací	1,2
Pomalost (umírání, odstraňování následků...)	1,2
Popálení	1,1
Budoucnost	1,0
Ničeho se nebojí, nemá obavy	2,2

Zdroj: IMP_2024

V případě obav spojených s jadernou havárií nebo útokem na prvním místě figurují obavy ze smrti. Na dalších místech jsou obavy o blízké, rodinu, děti a podobně, obavy z paniky, chaosu či zmatku a obavy z ohrožení zdraví. Jen necelé 1 % obyvatel uvedlo, že žádné obavy nemá, zhruba čtvrtina pak uvedla, že neví, nebo odmítla odpovědět.

² Znění otázky: „Radioaktivní záření v lidech přirozeně vyvolává obavy. Bez ohledu na to, jak vznikne nebo jakého je původu, čeho se na radioaktivním záření jako takovém Vy sám/a nejvíce obáváte? Můžete uvést až 3 odpovědi.“

Tabulka 2. Obavy z jaderné havárie či útoku (%)³

	Celkem
Smrt	20,8
O blízké, rodinu, děti...	16,6
Panika, chaos, zmatek	15,6
Ohrožení zdraví, nemoc (obecně)	11,1
Katastrofa, destrukce, obrovské škody	7,0
Konec světa, civilizace, všeho	5,2
Společnost, lidstvo, lidé	4,8
Ozáření, nemoc z ozáření	4,7
Válka	4,4
Kolaps fungování společnosti	4,3
Zamoření, šíří se všude, nelze před tím utéct	4,1
Poškození životního prostředí	4,0
Potraviny, voda (kontaminace, nedostatek, hladomor...)	3,1
Ztráta domova, evakuace	3,0
Neznalost, nedostatek informací	2,8
Nepřipravenost, nedostatek krytů, ochranných prostředků...	2,7
Rabování, anarchie, kriminalita	2,7
Dlouhodobost (následků, účinku...)	2,1
Mnoho mrtvých, mnoho obětí	1,9
Budoucnost	1,8
Radiace	1,7
Chudoba, ekonomická krize	1,6
Osoba respondenta	1,5
Rakovina, nádor, onkologické onemocnění	1,5
Bezmoc, pocit bezmocnosti, nedostatek pomoci	1,4
Bolest	1,3
Život na Zemi, vše živé	1,1
Dezinformace, lživé zprávy	1,0
Ničeho se nebojí, nemá obavy	0,7

Zdroj: IMP_2024

Nejvýraznější rozdíly ve vyjadřovaných obavách se objevují z hlediska pohlaví. Ženy častěji uvádějí obavy o své blízké, a v případě obav z radiace obecně také obavy z ohrožení zdraví, ze smrti a z poškození životního prostředí. Muži častěji uvádějí obavy z ozáření, a v případě první otázky také obavy z toho, že radiace není vidět, a obavy z radiace samotné; v případě jaderné havárie či útoku pak obavy z kolapsu fungování společnosti a z katastrofálních škod a destrukce.

³ Znění otázky: „A čeho se nejvíce obáváte při představě, že by nastala nějaká jaderná havárie nebo útok? Můžete uvést až 3 odpovědi.“

V případě jaderné havárie či útoku s rostoucím věkem mírně klesá frekvence obav o blízké, obav ze smrti, obav z paniky, obav z poškození životního prostředí, obav ze ztráty domova či obav z chudoby nebo ekonomické krize, a roste obava ze zamoření.

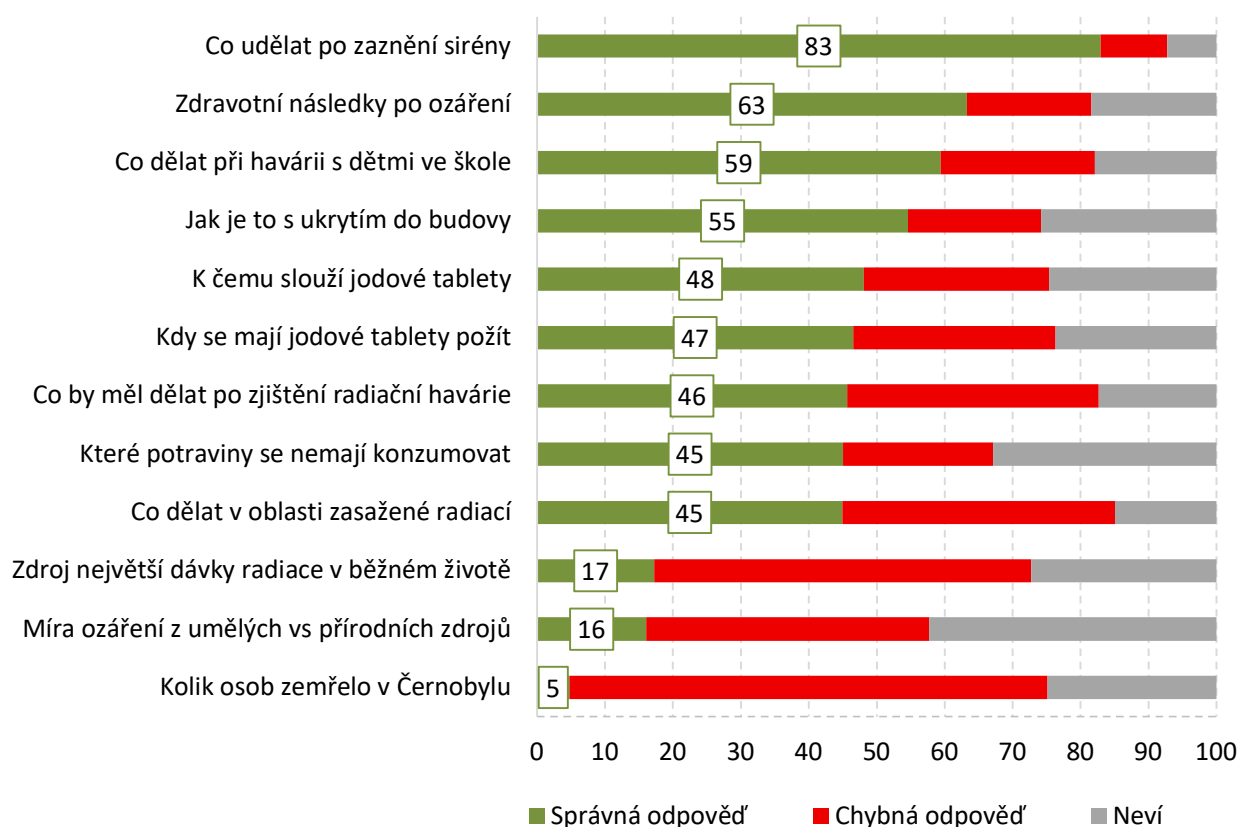
S rostoucím vzděláním se v případě jaderné havárie či útoku zvyšují obavy o život na Zemi, obavy o zdraví, z nedostatečné připravenosti na vznik takové situace a z dezinformací. U radiace jako takové se s rostoucím vzděláním častěji objevují obavy z dlouhodobosti následků, z ozáření, rakoviny, smrti a obav z poškození životního prostředí. U obou otázek se zvyšujícím se vzděláním rostou obavy ze zamoření, z paniky a obav z nedostatku potravin.

2. Znalosti o radiaci

Relativně největší povědomí mají obyvatelé o tom, jak reagovat na zaznění sirény, jaké jsou zdravotní následky po ozáření a co při havárii dělat s dětmi, které jsou zrovna ve škole. Velmi malé povědomí a výrazně převažující chybné odpovědi se objevují u otázek týkajících se relativní velikosti dávek radiace ze zdrojů, s nimiž se člověk setkává v běžném životě, míry ozáření z přírodních a umělých zdrojů a toho, kolik obětí si vyžádala havárie v Černobylu.

Největší podíly lidí správně odpověděly na 3-6 otázek z dvanácti, směrem k nižším i vyšším počtům správných odpovědí se podíly postupně snižují. Průměrný počet správných odpovědí z celkem 12 otázek je 5,3. Mírně vyšší znalosti mají muži, lidé ve středním věku oproti nejmladším i nejstarším a také se zvyšují společně s dosaženým vzděláním.

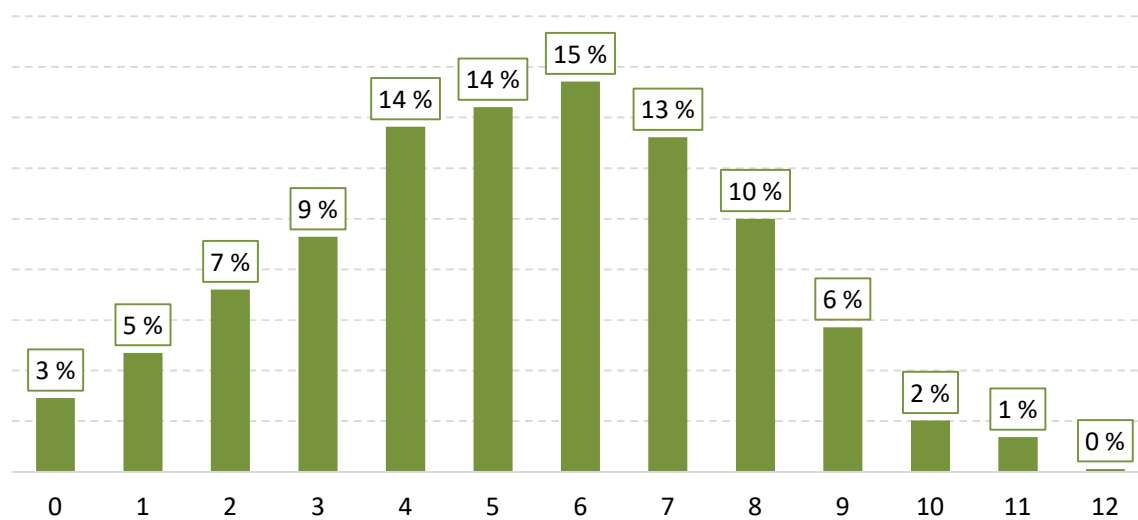
Graf 2. Podíly správných odpovědí na jednotlivé otázky⁴

Zdroj: IMP_2025.1

⁴ Znění otázek testu je uvedeno v samostatné příloze.

Graf 3. Podíly osob s daným počtem správných odpovědí (osa x)

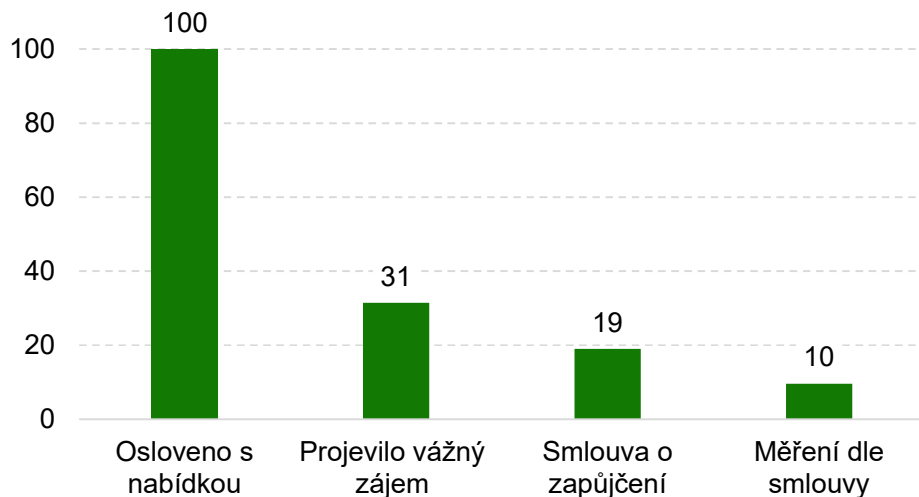
Zdroj: IMP_2025.1

3. Občanské měření radiace

Naprostá většina obyvatel (84 %) neví, že v dnešní době je možné si pořídit přístroj na měření radiace, a aktuálně má takový v domácnosti pouze minimální zlomek kolem 3 %. Z nich přibližně třetina přístroj koupila ve specializovaném obchodu nebo na internetu, další jej získali přes své zaměstnání, od hasičů, z vojny nebo od armády, z laboratoře nebo ze školy v rámci výzkumu nebo vlastního studia, případně od specializované organizace či úřadu. Mezi důvody pořízení přístroje na měření radiace nejčastěji figuruje práce, povolání či služba (např. u dobrovolných hasičů, v armádní záloze apod.), k čemuž lze přiřadit ještě i vlastní výzkum nebo studium. Poměrně běžným důvodem je ale i zvědavost, chuť si to vyzkoušet nebo prostě jen zábava. U těch, kteří s vlastním přístrojem mají nějakou zkušenost, přitom převládá důvěra v měření, která poskytuje. Z těch, kteří přístroj na měření radiace nikdy nevlastnili, o jeho pořízení už alespoň někdy uvažovala desetina, naprostá většina obyvatel tedy prozatím nikoli. O něco častěji úvahy o pořízení přístroje přiznávají muži a mladí lidé od 20 do 29 let.

Přibližně polovina obyvatel nezávazně deklaruje zájem, či ochotu účasti v síti občanských měření radiace na území ČR, nicméně poznatky z reálného vytváření takové organizované sítě ukazují, že ochota ve skutečnosti dramaticky klesá v případě, kdy mají lidé přijmout hmotnou odpovědnost za zapůjčený přístroj. V případě oslovení s reálnou nabídkou zapojení do sítě občanského měření radiace organizované Státním úřadem radiační ochrany se ochota obyvatel snižuje na jednu třetinu projevujících vážný zájem, a posléze až na jednu pětinu skutečně se zapojujících podepsáním smlouvy o zapůjčení přístroje CzechRad.

Graf 4. Zapojení do celorepublikové sítě měření radiace CzechRad (%)

Zdroj: Administrativní evidence projektu; osloveno s nabídkou bylo celkem 1 408 osob.

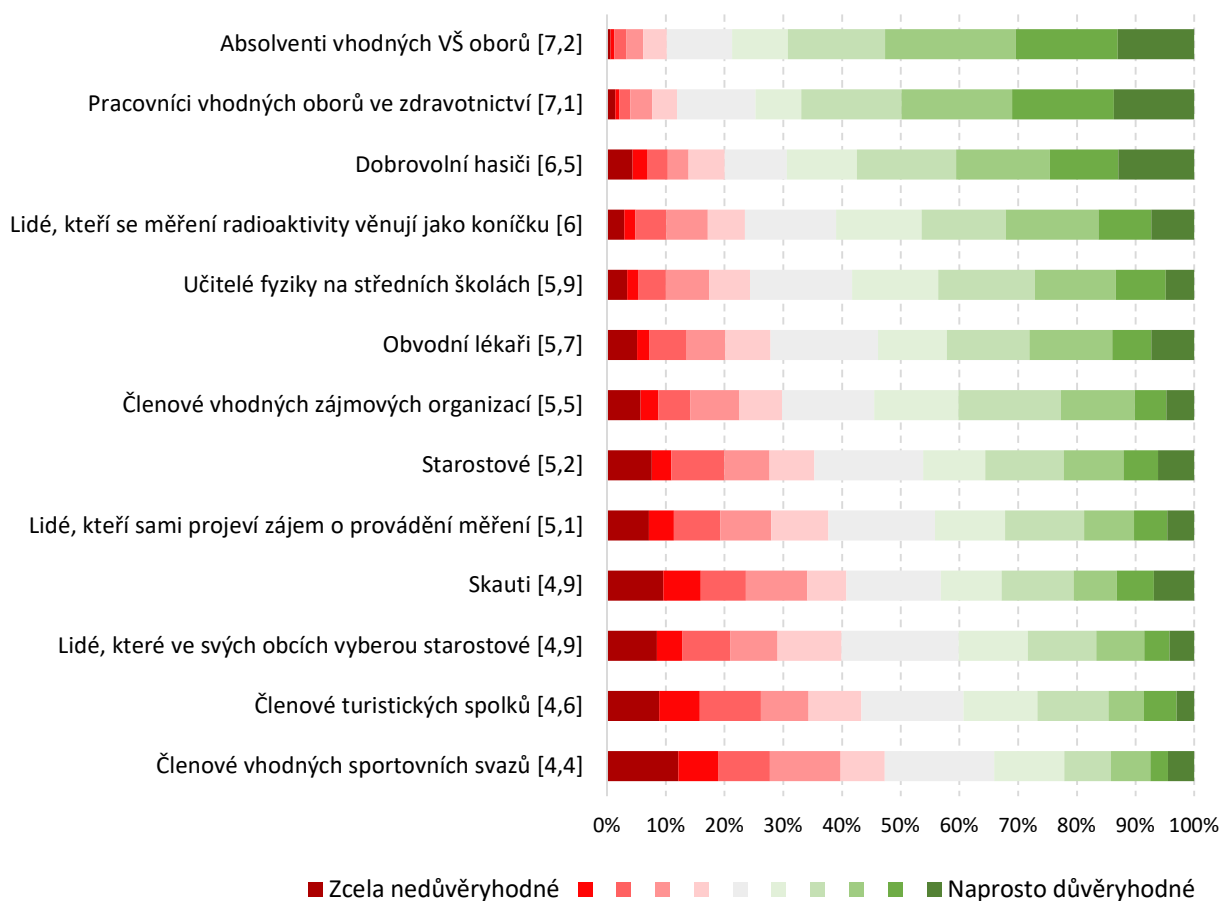
Mezi lidmi, kteří se do monitorovací sítě CzechRad reálně zapojili, jsou oproti běžné populaci o něco častěji muži, lidé ve starším středním věku, s vysokoškolským vzděláním, vyššími příjmy a životní úrovní. Tito lidé mají také oproti běžné populaci vyšší znalosti o radiaci, informační gramotnost a vyšší důvěru v politické i odborné instituce. V běžném životě pociťují nižší úzkost a mají menší sklon nahlížet svět

konspirační optikou. Konečně, mají také silnější pocit vlastní připravenosti na případnou MRU a vyšší důvěru v systémy měření radiace.

Zkušenost se zapojením do sítě SÚRO a prováděním vlastních měření pomocí přístroje CzechRad nemá efekt výrazný, nicméně (oproti populaci, která se aktivity v síti neúčastní) lze po půlročním zapojení sledovat zvýšení pocitu připravenosti na MRU, nárůst důvěry ve vlastní schopnost ji zvládnout a důvěry systémům měření radiace.

Pro občanské měření radiace prostřednictvím konkrétních více, či méně organizovaných skupin se veřejnosti jako nejvhodnější jeví absolventi vhodných vysokoškolských oborů a pracovníci vhodných oborů ve zdravotnictví. K nim se výrazněji přibližují pouze dobrovolní hasiči, další ověřované skupiny již následují s větším odstupem. Z hlediska organizace a zajištění případné celorepublikové sítě občanského měření radiace proto vychází jako optimální řešení dobrovolní hasiči, kteří mají v tomto ohledu vysokou důvěru veřejnosti, a zároveň jde o centralizovanou formální organizaci (organizace), která umožňuje efektivní komunikaci a správu.

Graf 5. Důvěryhodnost skupin pro provádění občanského měření radiace (% , průměr)

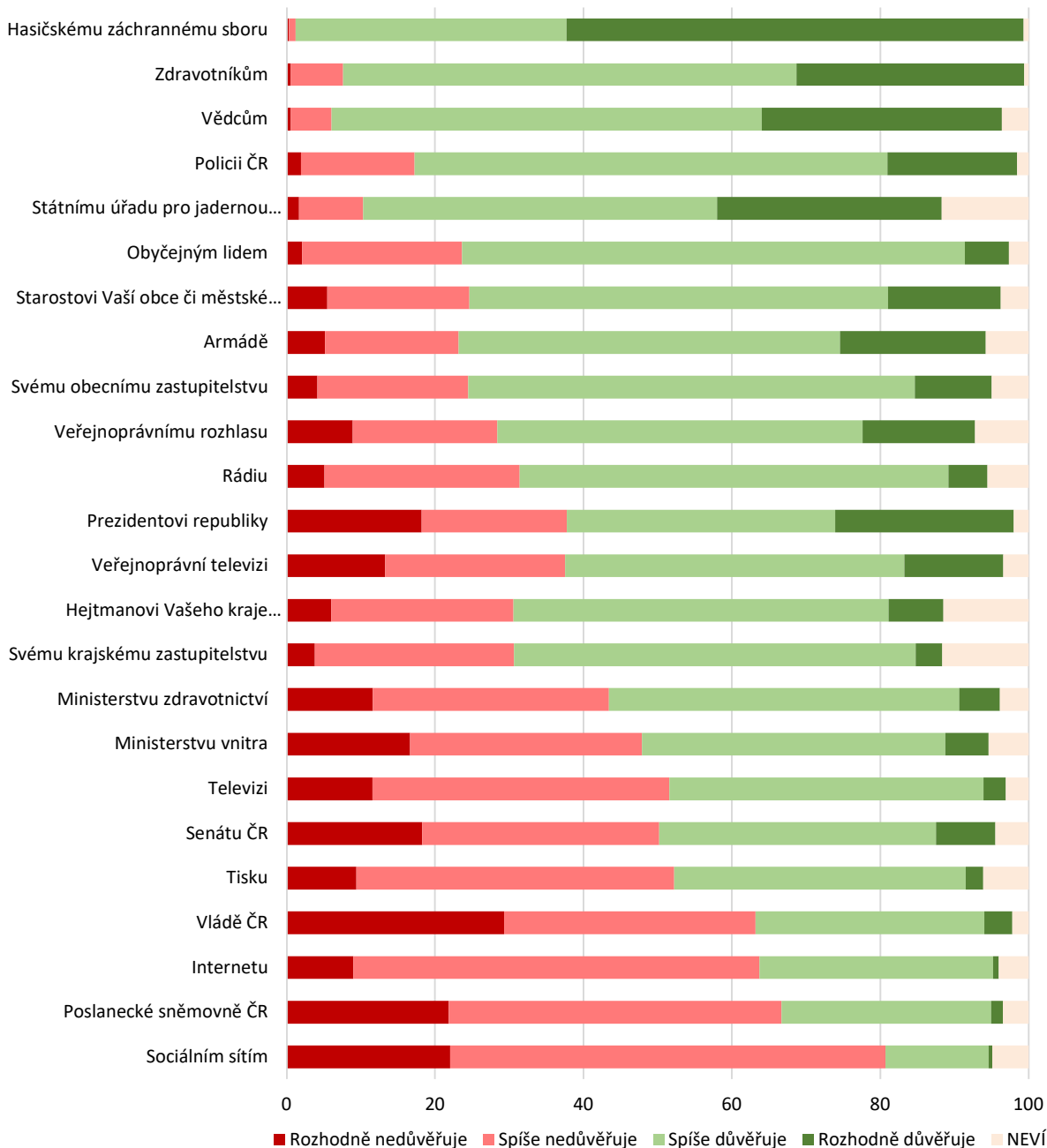

Zdroj: IMP_2023.1

4. Důvěra v oblasti radiace

Státní úřad pro jadernou bezpečnost se v porovnání s ostatními institucemi a organizacemi u české veřejnosti dlouhodobě těší vysoké důvěře.

Graf 6. Důvěra vybraným institucím a skupinám (%)⁵

Zdroj: IMP_2025.1

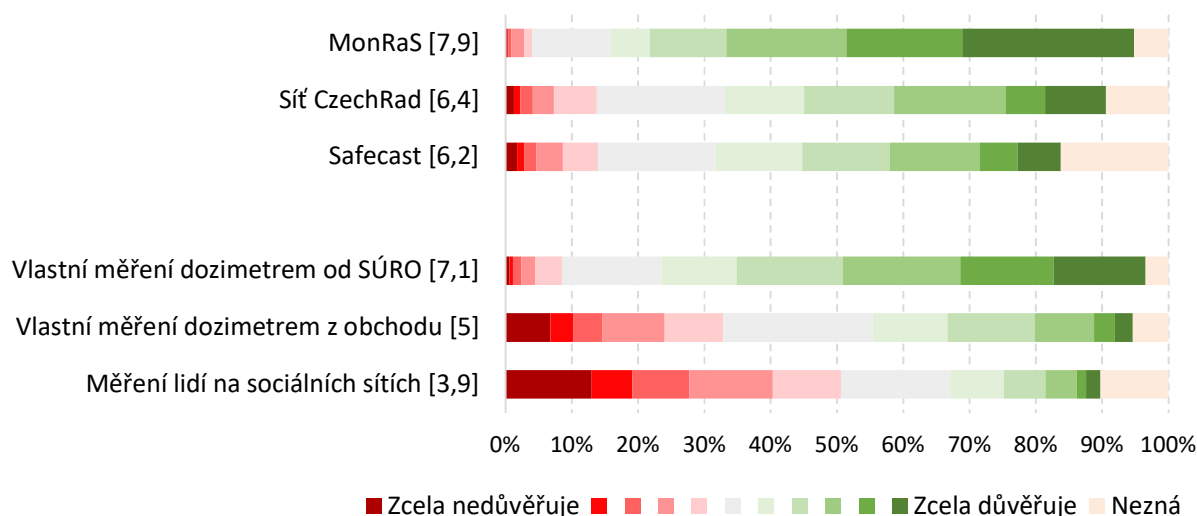
⁵ Znění otázek: „Řekněte, prosím, nakolik důvěřujete, nebo nedůvěřujete...“

Možnosti odpovědi: rozhodně důvěřuji – spíše důvěřuji – spíše nedůvěřuji – rozhodně nedůvěřuji – neví).

Důvěra v institucionalizované systémy (MonRaS, CzechRad a Safecast), se přitom významně neliší mezi muži a ženami ani mezi věkovými nebo vzdělanostními skupinami. Klesá však společně s nižšími znalostmi o radiaci a silnější konspirační mentalitou.

Nejméně důvěryhodným systémem měření, resp. zveřejňováním informací o úrovni radiace, jsou pro české obyvatele výsledky vlastního měření publikované na sociálních sítích.

Graf 7. Důvěra systémům měření radiace⁶ (% , průměr)

Zdroj: IMP_2025.1

⁶ Znění otázky: „Měření radiace v současné době provádějí různé subjekty. Nakolik důvěřujete informacím o míře radiace z následujících zdrojů?“ Možnosti odpovědi: 0 = Zcela nedůvěřuji až 10 = Zcela důvěřuji.

PŘIPRAVENOST A REAKCE NA MIMOŘÁDNÉ RADIAČNÍ UDÁLOSTI

Dílčí závěry

- Nejvyšší důvěry, že dokáží mimořádnou radiační událost účinně řešit, požívají hasičský záchranný sbor, nemocnice a lékaři a Armáda ČR.
- Nezanedbatelné podíly obyvatel prakticky vůbec nevěří v případě MRU v pozitivní jednání nebo řešení ani u sebe samotných, ani u svého okolí. Silný pocit nepřipravenosti vlastní domácnosti na takovou událost vyjadřují dokonce dvě pětiny populace, zásadní neznalost si uvědomuje kolem pětiny obyvatel.
- Pokud si lidé představí, že v případě MRU mohou mít pochybnosti o oficiálních pokynech nebo by bylo jejich respektování psychicky velmi náročné, pak přibližně desetina deklaruje, že by se pokyny neřídila. Klíčovou pozitivní roli z hlediska dodržování pokynů hraje důvěra v okolí, tedy že jednání lidí v okolí bude spíše přispívat k řešení, než naopak; a také důvěra v sebe, tedy pocit jistoty a kontroly nad situací.
- Zpráva o radiační nehodě v JET vzbudí obavy přibližně u poloviny veřejnosti, většina však v případě oficiálních zdrojů důvěruje v pravdivost sdělení, že okolí elektrárny není ohroženo. V případě vážnější situace, kdy by při havárii v Jaderné Elektrárně Jaslovské Bohunice došlo k úniku radiace, jsou reakce výraznější a objevují se u větší části veřejnosti.
- V reakci na zprávu o radiační nehodě nebo havárii lidé začnou vyhledávat další informace, činit opatření a šířit informaci dál. Míra jednotlivých aktivit se liší podle fáze a závažnosti situace, přičemž některé mohou být za dané povahy nebezpečí nebo fáze události rozumné, a některé zcela chybné.
- Nezanedbatelné počty obyvatel by například i za situace, kdy nehrozí nebezpečí, volaly na telefonní linky státních institucí nebo na tísňové linky, stejně jako by někteří váhali s přípravou ochranných pomůcek nebo evakuačního zavazadla i při varování o potenciálním zasažením radiací.
- Reakce jsou ovlivňovány především vnímanou mírou pociťovaných obav, přičemž ta je zvyšována především objektivní vážností situace, obecnou úzkostností a věkem, ale také tím, do jaké míry člověk běžně čerpá informace ze sociálních médií nebo důvěrou v systémy měření radiace. Naopak snižovány jsou obavy v takové situaci vzdáleností od místa události a důvěrou ve vlastní schopnosti mimořádnou situaci zvládnout.
- Čím větší obavy, tím spíše si pak lidé budou o události vyhledávat další informace na webech odpovědných státních institucí, zpravodajských webech a také by se snažili získat informace o úrovni radiace v místě svého bydliště. Větší obavy souvisí také s činěním reálných opatření typu pořízení ochranných pomůcek a potravinových zásob nebo příprava evakuačního zavazadla, ale také se snahou kontaktovat se se svými blízkými. Větší obavy také znamenají intenzivnější snahu danou informací šířit dalším lidem.
- Kromě obav souvisí s jednotlivými reakcemi samostatně i další okolnosti, jako jsou úzkostnost, konspirační mentalita, využívání sociálních médií jako informačního zdroje, znalosti o radiaci, důvěra systémům měření radiace nebo pocit připravenosti na situaci ohrožení radioaktivitou.

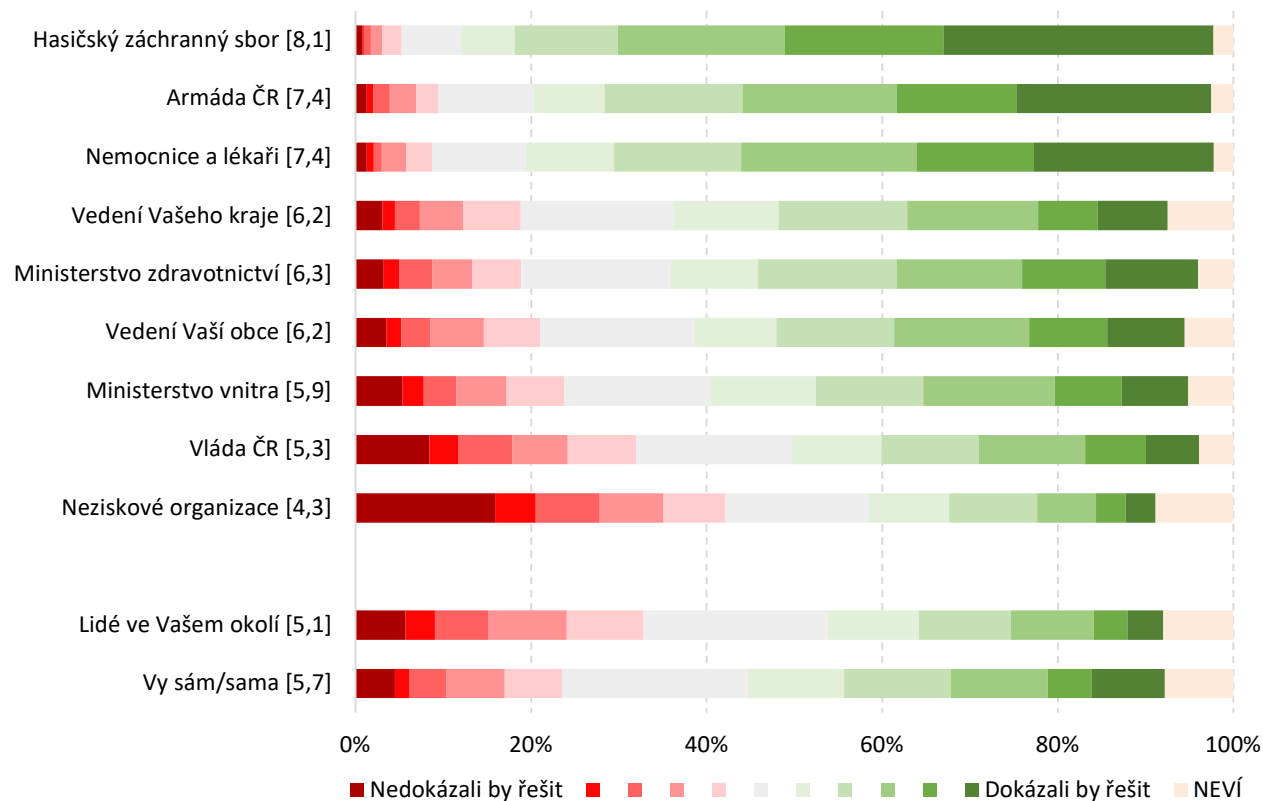
5. Připravenost a očekávání

Důležitým aspektem ovlivňujícím reakce obyvatel v případě MRU je jejich důvěra v to, že odpovědné orgány a instituce dokáží situaci účinně řešit. Nejvyšší důvěry v tomto ohledu požívá hasičský záchranný sbor, a dále pak nemocnice a lékaři a Armáda ČR. Nižší úrovně důvěry se dostává politickým institucím, ať už jde o celostátní nebo lokální, a nejnižší neziskovým organizacím a lidem v okolí. Jen o málo více v tomto ohledu lidé důvěřují sami sobě.

Rozdíl ve vnímání odborníků, resp. profesionálů v daných oblastech, a politiků, resp. politických institucí, není překvapivý, neboť se objevuje i v jiných podobně zaměřených dotazech. Poměrně nízká důvěra v sebe sama a v lidi ve svém okolí nicméně představuje další vážný potenciální zdroj problémů v případě skutečného ohrožení.

Míra důvěry v účinné řešení situace oficiálními aktéry se neliší mezi muži a ženami, nižší ji mají lidé s maturitou a vyšší jak ti bez maturity, tak lidé s vysokoškolským vzděláním. Z hlediska věku je tato důvěra v instituce vyšší zhruba do 40 roku věku, následně poměrně výrazně klesá na nejnižší hodnotu u kategorie 65 a více let. Snižuje se společně s mírou konspirační mentality a důležitosti alternativních informačních zdrojů, naopak pozitivně souvisí s důvěrou v tradiční media a očekávanou mírou vlastní compliance s pokyny v případě radiačního ohrožení.

Graf 8. Hodnocení schopnosti organizací účinně řešit situaci ohrožení radiací⁷ (% , průměr)

Zdroj: IMP_2025.2

⁷ Znění otázky: „Pokud by v místě vašeho bydliště došlo k ohrožení obyvatel radiací, nakolik myslíte, že by následující instituce dokázaly situaci účinně řešit? a) Vláda ČR, b) ministerstvo vnitra, c) ministerstvo zdravotnictví, d) vedení Vašeho kraje, e) vedení Vaší obce, f) Armáda ČR, g) Hasičský záchranný sbor, h) nemocnice a lékaři, i) neziskové organizace, j) lidé ve Vašem okolí, k) Vy sám/sama.“

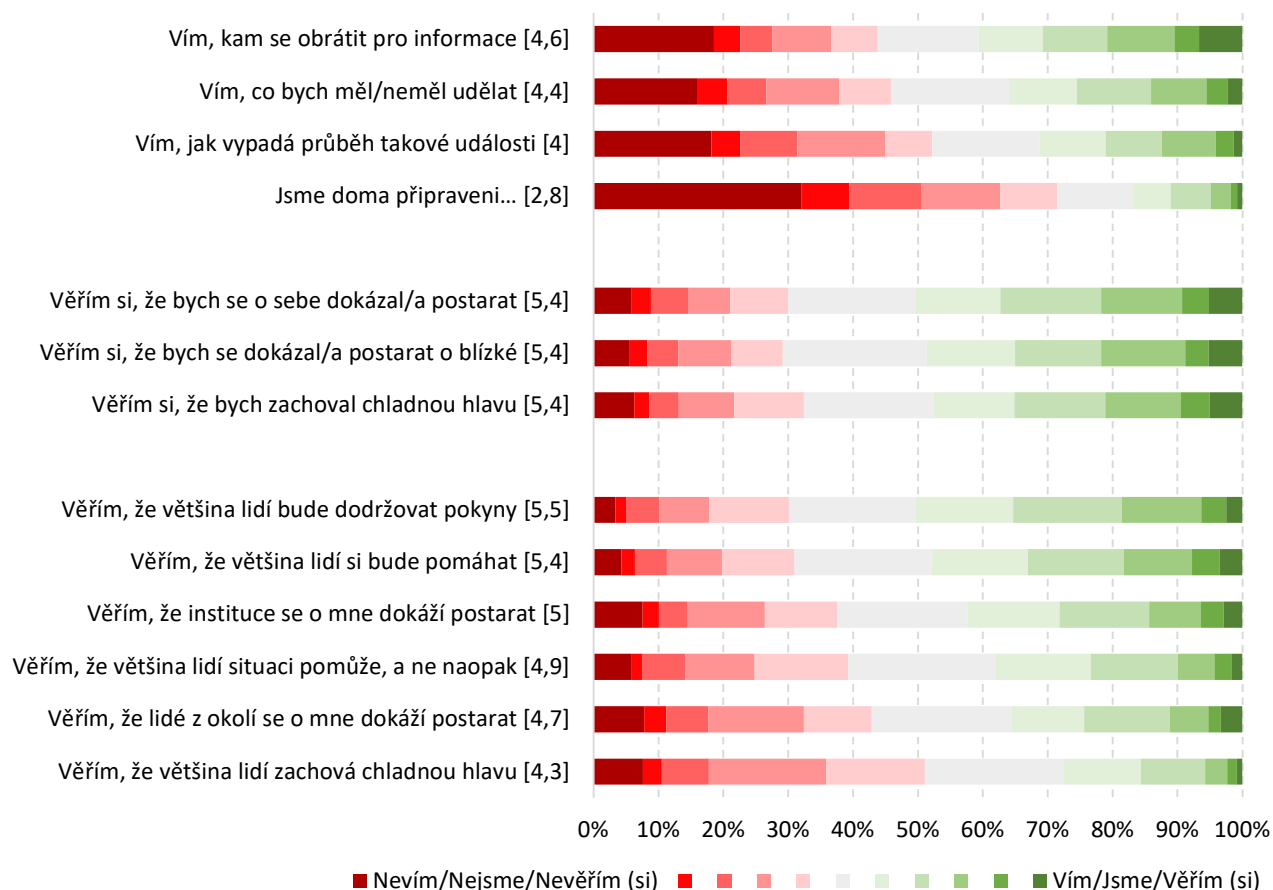
Možnosti odpovědi: 0 = rozhodně by nedokázali účinně řešit až 10 = rozhodně by dokázali účinně řešit.

Pocit důvěry v sebe sama není pro případ RMU příliš silný, neboť indexy dosahují na škále s maximem 10 bodů pouze přibližně polovičních hodnot a současně nezanedbatelné podíly obyvatel prakticky vůbec nevěří v pozitivní jednání nebo řešení ani u sebe samotných, ani u svého okolí. Silný pocit nepřipravenosti vlastní domácnosti na takovou událost vyjadřují dokonce dvě pětiny populace, zásadní neznalost si uvědomuje vždy kolem pětiny obyvatel.

Pocit připravenosti a důvěry v sebe je vyšší u lidí s vysokoškolským vzděláním, naopak důvěra v okolí je u nich nejnižší. Právě ve své okolí mají naopak nejvyšší důvěru lidé se vzděláním bez maturity. Zajímavé je, že muži a ženy se neliší v tom, jakou důvěru mají ve své okolí, nicméně pocit připravenosti i důvěry v sebe sama je u žen nižší. Z hlediska věku všechny sledované pocity mírně pozitivně sílí až do období 30-49 let, následně shodně klesají, v nejvyšší věkové skupině 65 a více let pak už velmi výrazně.

Důležité je, že všechny tři oblasti se vzájemně posilují, tedy že čím je vyšší pocit připravenosti, tím je silnější také důvěra v sebe i okolí. Důvěra v okolí pak navíc roste společně s důvěrou v účinné řešení situace institucemi, důvěrou systémům měření radiace, pozitivním hodnocením tradičních médií a očekávanou mírou vlastní compliance. Naopak oslabuje společně s konspirační mentalitou a důležitostí alternativních zdrojů informací. U důvěry v sebe jsou vzorce velmi podobné, pouze ne tolik silné, navíc ji však posiluje vyšší míra znalostí o radiaci. Pocit připravenosti naopak s většinou uvedených věcí nesouvisí, nicméně ještě silněji se pozitivně pojí se znalostmi o radiaci.

Graf 9. Hodnocení vlastní schopnosti účinně řešit situaci ohrožení radiací (% , průměr)⁸

Zdroj: IMP_2025.2

⁸ Znění otázky: „Pokud by v místě Vašeho bydliště došlo k ohrožení obyvatel radiací, nakolik myslíte, že by pro Vás platila následující tvrzení? a) Vím, kam se obrátit pro informace. b) Vím, co bych měl/a a nebo neměl/a při úniku radiace udělat. c) Vím, jak vypadá průběh takové události, jak se situace může vyvíjet a co čekat. d) Jsme doma připraveni na podobnou situaci, máme nějaké vybavení, zásoby apod. e) Věřím si, že bych i v takové kritické chvíli dokázal/a zachovat chladnou hlavu a zareagovat správně. f) Věřím si, že bych se v takové situaci o sebe dokázal/a postarat. g) Věřím si, že bych se v takové situaci dokázal/a postarat o své blízké. h) Věřím, že odpovědné instituce se o mne a mé blízké v takové situaci dokáží postarat. i) Věřím, že lidé z mého okolí se o mne a mé blízké v takové situaci dokáží postarat, kdyby to bylo třeba. j) Věřím, že většina lidí bude dodržovat pokyny odpovědných institucí. k) Věřím, že většina lidí se bude chovat tak, že to pomůže situaci zlepšit, a ne, že ji to zhorší. l) Věřím, že většina lidí i v takové kritické chvíli dokáže zachovat chladnou hlavu a zareagovat správně. m) Věřím, že většina lidí si bude v takové situaci navzájem pomáhat. n) Kdybyste měl/a v takové situaci pochybnosti o správnosti pokynů odpovědných institucí, myslíte, že byste se jimi řídil/a, či nikoli? o) Kdyby to bylo psychicky velmi náročné, například byste se měl ukrýt namísto útěku, nechat děti ve škole nebo školce, nevycházet z domu, i kdybyste měl/a obavy o sousedy, další členy rodiny, známé, atp., myslíte, že byste se pokyny odpovědných institucí řídil/a, či nikoli?“ Možnosti odpovědí: 0 až 10;

0 = Vůbec nevím / 10 = Vím naprosto přesně (pro položky a, b, c),

0 = Vůbec nejsme připraveni / 10 = Jsme výborně připraveni (pro položku d),

0 = Vůbec si nevěřím / 10 = Naprosto si věřím (pro položky e, f, g),

0 = Vůbec tomu nevěřím / 10 = Naprosto tomu věřím (pro položky h, i, j, k, l, m),

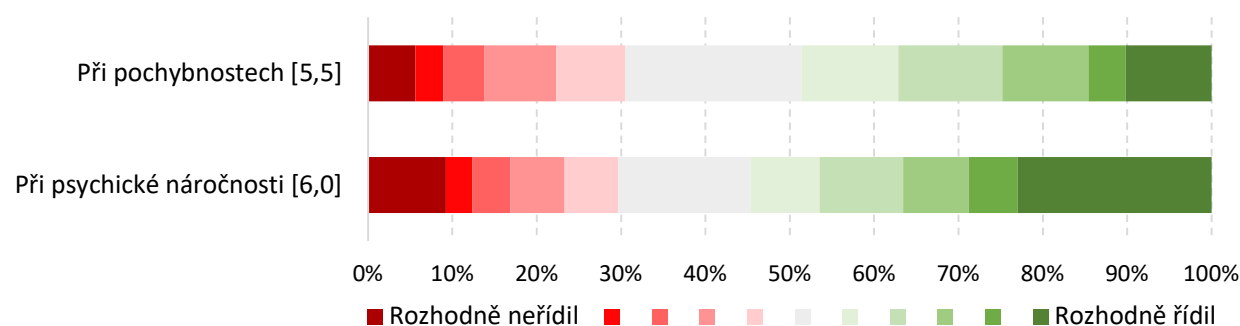
0 = Rozhodně bych se pokyny neřídil/a / 10 = Rozhodně bych se pokyny řídil/a (pro položky n, o).

6. Kompliance s pokyny odpovědných institucí

Řízení se pokyny odpovědných institucí je klíčové pro zajištění efektivního řešení mimořádné situace. Pokud se však lidé nad takovou situací zamyslí, a současně si představí, že v ní mohou mít o pokynech pochybnosti nebo by bylo jejich respektování psychicky velmi náročné (např. pokyn typu ponechat děti ve škole a sám být evakuován/a), pak přibližně desetina deklaruje, že by se pokyny neřídila. Na druhé straně je opět jen přibližně 15 procent obyvatel silně přesvědčeno, že by pokyny dodržovali, i kdyby měli pochybnosti, a přibližně 30 procent, kdyby to bylo psychicky velmi náročné.

Opět je třeba mít na paměti, že jde o hypotetickou situaci a subjektivní odhad lidí, kteří se v ní nikdy neocitli; nicméně lze jej brát jako minimalistický odhad rozsahu nedodržování pokynů, a při modelování scénářů reálného vývoje počítat raději s počty vyššími, zejména pak při závažnějších událostech, než jaká byla testována v dotazníkovém šetření.

Graf 10. Podíly osob, které by v testované situaci téměř jistě nedodržovaly (červené odstíny) a téměř jistě dodržovaly (zelené odstíny) pokyny odpovědných institucí.⁹

Zdroj: IMP_2024

Klíčovou pozitivní roli z hlediska dodržování pokynů hraje důvěra v okolí, tedy že jednání lidí v okolí bude spíše přispívat k řešení, než naopak; a také důvěra v sebe, tedy pocit jistoty a kontroly nad situací. Míru očekávané compliance zvyšuje také důvěra mediím, systémům měření radiace, a také důvěra, že odpovědné instituce dokáží takovou situaci účinně řešit. Dodržování pokynů zejména v případě psychické náročnosti se naopak snižuje s celkovou mírou obecných obav, úzkostností, a také s konspirační mentalitou a důležitostí alternativních zdrojů informací.

⁹ Znění otázek: Pokud by v místě Vašeho bydliště došlo k ohrožení obyvatel radiací, nakolik myslíte, že by pro Vás platila následující tvrzení?

a) Kdybyste měl/a v takové situaci pochybnosti o správnosti pokynů odpovědných institucí, myslíte, že byste se jimi řídil/a, či nikoli?

b) Kdyby to bylo psychicky velmi náročné, například byste se měl ukrýt namísto útěku, nechat děti ve škole nebo školce, nevycházet z domu, i kdybyste měl/a obavy o sousedy, další členy rodiny, známé, atp., myslíte, že byste se pokyny odpovědných institucí řídil/a, či nikoli?

Možnosti odpovědi: 0 = Rozhodně bych se pokyny neřídil až 10 = Rozhodně bych se pokyny řídil

7. Reakce na MRU: modelové příklady nehody v JET a havárie v JEJB

Reakce veřejnosti v případě hypotetické radiační nehody v JET a radiační havárie v JEJB, byly sledovány za pomoci experimentálního designu reprezentativního dotazníkového šetření s variantami podnětů.

V případě JET bylo ve vinětách použito jednotné znění informace o radiační nehodě na prvním výrobním bloku, přičemž varioval pouze zdroj informace, který byl u něj uveden.

V případě havárie JEJB jednotlivé viněty obsahovaly scénáře (V1 - V5), které variují rozsahem havárie a souvisejícím rizikem možného zasažení ČR.

Z výsledků experimentů v rámci dotazníkového šetření rozhodně nelze určit přesné parametry reálného chování veřejnosti, nicméně lze například odhadovat minimální velikost skupin, u nichž je pravděpodobná silná varianta jednotlivých typů reakcí, anebo identifikovat okolnosti situace a vlastnosti lidí, s nimiž jednotlivé reakce souvisejí.

Experiment s radiační nehodou v JET – znění vinět a následných dotazů

Představte si situaci, že v hlavním televizním zpravodajství zachytíte následující zprávu:

„Dnes dopoledne došlo v jaderné elektrárně Temelín k radiační nehodě na prvním výrobním bloku. Havarijní štáb elektrárny a krizový štáb Státního úřadu pro jadernou bezpečnost řeší vzniklou situaci tak, aby neměla dopady na obyvatele a životní prostředí. Okolí elektrárny není nijak dotčeno, říká... [RESPONDENTOVI SE ZOBRAZUJE POUZE JEDNA NÁHODNĚ VYBRANÁ VARIANTA S ZDROJE SDĚLENÍ:

IMP_2024: Vedoucí KŠ SÚJB/ Ministr zdravotnictví/Generální ředitel HZS/ Starosta Temelína;

IMP_2025.1: Vedoucí KŠ SÚJB/Ministr obrany/Profesor jaderné fyziky AV ČR/novinář deníku N, který se dlouhodobě zabývá tematikou jaderných havárií/nezávislý odborník, který se dlouhodobě zabývá tematikou jaderných havárií;

IMP_2023: Vedoucí KŠ SÚJB/Ministr vnitra/společně Ministr vnitra a vedoucí KŠ SÚJB/Hejtman Jihočeského kraje/tiskový mluvčí ČEZ].“

Do jaké míry důvěřujete, že okolí elektrárny není nijak dotčeno?

0 = NAPROSTO DŮVĚŘUJI až 10 = NAPROSTO NEDŮVĚŘUJI

Vzbuzuje ve Vás tato zpráva obavy? A pokud ano, jak velké?

0 = NAPROSTO ŽÁDNÉ OBAVY až 10 = NAPROSTO ZÁSADNÍ OBAVY

Jak pravděpodobně byste po zachycení této zprávy:

0 = ROZHODNĚ NE až 10 = ROZHODNĚ ANO

- Začal/a byste dělat nějaká opatření, o nichž myslíte, že jsou užitečná v případě ohrožení radiací?
- Podrobněji byste tuto událost v dalších dnech sledoval/a?
- Vyhledal/a byste si o ní další informace ve veřejnoprávních médiích (vč. jejich webů)?
- Vyhledal/a byste si o ní další informace na některém z velkých zpravodajských webů?

- Vyhledal/a byste si o ní další informace na internetových webech, které obvykle vykládají události jinak než většinová média?
- Vyhledal/a byste si o ní další informace na sociálních sítích (Facebook, Twitter/X, Instagram, YouTube apod.)?
- Sdílel/a byste informaci o této zprávě na sociálních sítích (Facebook, Twitter/X, Instagram, YouTube apod.)?
- Vyhledal/a byste si o ní další informace na webech odpovědných státních institucí?
- Zavolal/a nebo napsal/a byste (např. přes aplikace WhatsApp, Messenger, Telegram, apod.) někomu, o kom si myslíte, že má v těchto věcech lepší přehled, abyste zjistil/a jeho/její názor?
- Zavolal/a nebo napsal/a byste (např. přes aplikace WhatsApp, Messenger, Telegram, apod.) o této události lidem, kteří by o ní podle Vás měli vědět?
- Sbalil/a byste nejdůležitější věci a co nejdříve se vydal/a na cestu směrem od místa nehody?
- Co nejrychleji byste nakoupil/a potraviny a vodu do zásoby?
- Co nejrychleji byste si pořídil/a ochranné pomůcky?
- Co nejrychleji byste si vybral/a hotovost z účtu?
- Šel/šla byste se s blízkými ukrýt do krytu civilní ochrany?
- Zabalil/a byste si nejdůležitější věci a snažil/a se co nejdříve odjet?
- Snažil/a byste se rychle dostat ke svým dětem či dalším blízkým?
- Zatelefonoval/a byste svým blízkým?
- Snažil/a byste se ihned užít jodové tablety?
- Začal/a byste zmatkovat, byl/a byste v naprosté nejistotě co dělat?
- Připravil/a byste si evakuační zavazadlo?
- Zavolal/a byste na tísňovou linku se žádostí o rady, co dělat?
- Snažil/a byste někde získat informace o aktuální úrovni radiace v místě vašeho bydliště?
- Zavolal/a byste na linku odpovědných státních institucí se žádostí o rady, co dělat?
- Řekl/a byste o této události každému, kdo by o ní podle mne měl vědět?

Experiment s radiační havárií v JEJB – znění vinět a následných dotazů

Přečtete si následující zprávu:

[RESPONDENTOVI SE ZOBRAZUJE POUZE JEDNA NÁHODNĚ VYBRANÁ VARIANTA]

v1 „Před dvěma hodinami došlo ve slovenské jaderné elektrárně Jaslovské Bohunice k radiační havárii. Došlo k mírnému úniku radiace a v nejbližším okolí elektrárny jsou zaváděna opatření na ochranu obyvatelstva. Zasažení území České republiky nehrozí, občané by však měli situaci sledovat a řídit se pokyny záchranných složek a orgánů veřejné správy.“

v2 „Před dvěma hodinami došlo ve slovenské jaderné elektrárně Jaslovské Bohunice k radiační havárii. Došlo k úniku radiace a ve 30 kilometrovém okolí elektrárny jsou zaváděna opatření na ochranu obyvatelstva. Nelze vyloučit zasažení východního pohraničí České republiky, občané by proto měli situaci sledovat a řídit se pokyny záchranných složek a orgánů veřejné správy.“

v3 „Před dvěma hodinami došlo ve slovenské jaderné elektrárně Jaslovské Bohunice k radiační havárii. Došlo k úniku radiace a v 50 kilometrovém okolí elektrárny, včetně východního pohraničí České republiky, jsou zaváděna opatření na ochranu obyvatelstva. Zasažení dalších regionů České republiky nehrozí, občané by však měli situaci sledovat a řídit se pokyny záchranných složek a orgánů veřejné správy.“

v4 „Před dvěma hodinami došlo ve slovenské jaderné elektrárně Jaslovské Bohunice k radiační havárii. Došlo k úniku radiace a v 50 kilometrovém okolí elektrárny, včetně východního pohraničí České republiky, jsou zaváděna opatření na ochranu obyvatelstva. Nelze vyloučit zasažení dalších regionů České republiky, občané by proto měli situaci sledovat a řídit se pokyny záchranných složek a orgánů veřejné správy.“

v5 „Před dvěma hodinami došlo ve slovenské jaderné elektrárně Jaslovské Bohunice k radiační havárii. Došlo k úniku radiace a na území západního Slovenska, východní části České republiky a severních částí Maďarska a Rakouska jsou zaváděna opatření na ochranu obyvatelstva. Nelze vyloučit zasažení území celé České republiky, občané by proto měli situaci sledovat a řídit se pokyny záchranných složek a orgánů veřejné správy.“

Zkuste si představit situaci, že jste tuto zprávu právě teď zachytil/a z médií. Vyvolává ve Vás obavy? Pokud ano, jak velké?

0 = NAPROSTO ŽÁDNÉ OBAVY až 10 = NAPROSTO ZÁSADNÍ OBAVY

Jak pravděpodobně byste po zachycení této zprávy:

0 = ROZHODNĚ NE až 10 = ROZHODNĚ ANO

[STEJNÉ OTÁZKY, JAKO V EXPERIMENTU S JET]

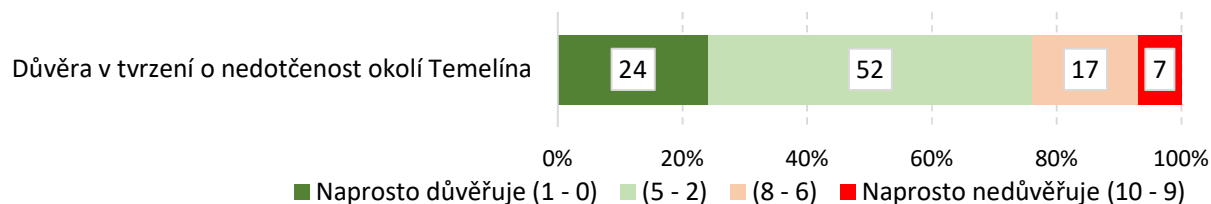
Vzhledem k tomu, že reakce veřejnosti na nehodu v JET se významně neliší pokud informace pochází z některého z oficiálních zdrojů, tj. od vedoucího KŠ SÚJB, ministra zdravotnictví, GŘ HZS nebo starosty Temelína (viz dále), jsou zde prezentovány údaje za soubor spojený z respondentů těchto experimentálních skupin. Odlišná závažnost scénářů v případě JEJB různou míru reakcí naopak vyvolává, sloučení do jednoho souboru tak není vhodné. Pro přehlednost proto grafické znázornění tohoto experimentu obsahuje pouze podíly osob, které odpověděli krajními variantami 0 a 1, resp. 9 a 10.

Výsledky ukazují, že zpráva o radiační nehodě v JET vzbudí obavy přibližně v polovině veřejnosti, nicméně také, že většina důvěřuje v pravdivost sdělení, že okolí elektrárny není ohroženo. Podíl osob, které budou v návaznosti na tuto zprávu pociťovat obavy velké, je však patnáctiprocentní, a těch, kteří nebudou uklidňujícímu vyznění vůbec důvěřovat, je sedm procent.

Důvěra v nedotčenost Temelína je pozitivně ovlivňována věkem a důvěrou profesionálům/odborníkům (tj. policie, armáda, vědci, zdravotníci, HZS, SÚJB), a také se zvyšuje společně s informační gramotností a důvěrou, že jednání lidí v okolí bude spíše přispívat k řešení než naopak. Snižují ji naopak obecná míra

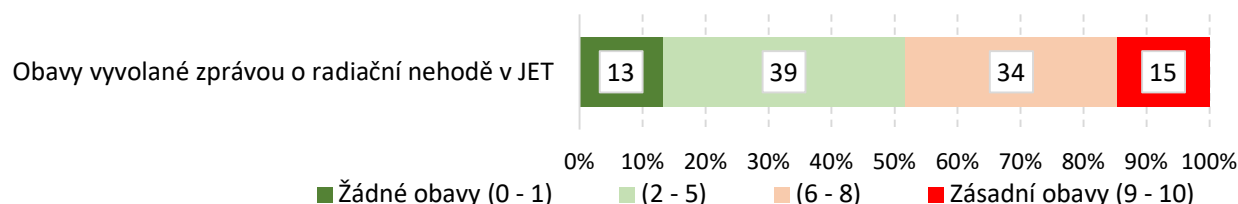
obav a konspirační mentalita. Obavy se zvyšují s obecnou mírou obav, úzkostností a konspirační mentalitou, a také s důvěrou mediím a alternativním zdrojům informací.

Graf 11. Důvěra v tvrzení o nedotčenosti okolí elektrárny (%)

Zdroj: IMP_2024

Graf 12. Obavy v reakci na zachycení zprávy o radiační nehodě v JET (%)

Zdroj: IMP_2024

V případě vážnější situace, kdy by při havárii v jaderné elektrárně Jaslovské Bohunice došlo k úniku radiace, jsou reakce obyvatel výraznější, resp. se takové objevují u větší části z nich. I v případě, že dle zprávy nehrozí zasažení ČR, tak zásadní obavy (varianty 9 a 10) vyjadřuje čtvrtina obyvatel.

Tabulka 3. Obavy v reakci na radiační havárii v JEJB (podíly odpovědí „Zásadní obavy“, tj. variant 9 + 10 a „Žádné obavy“, tj. variant 0 + 1))

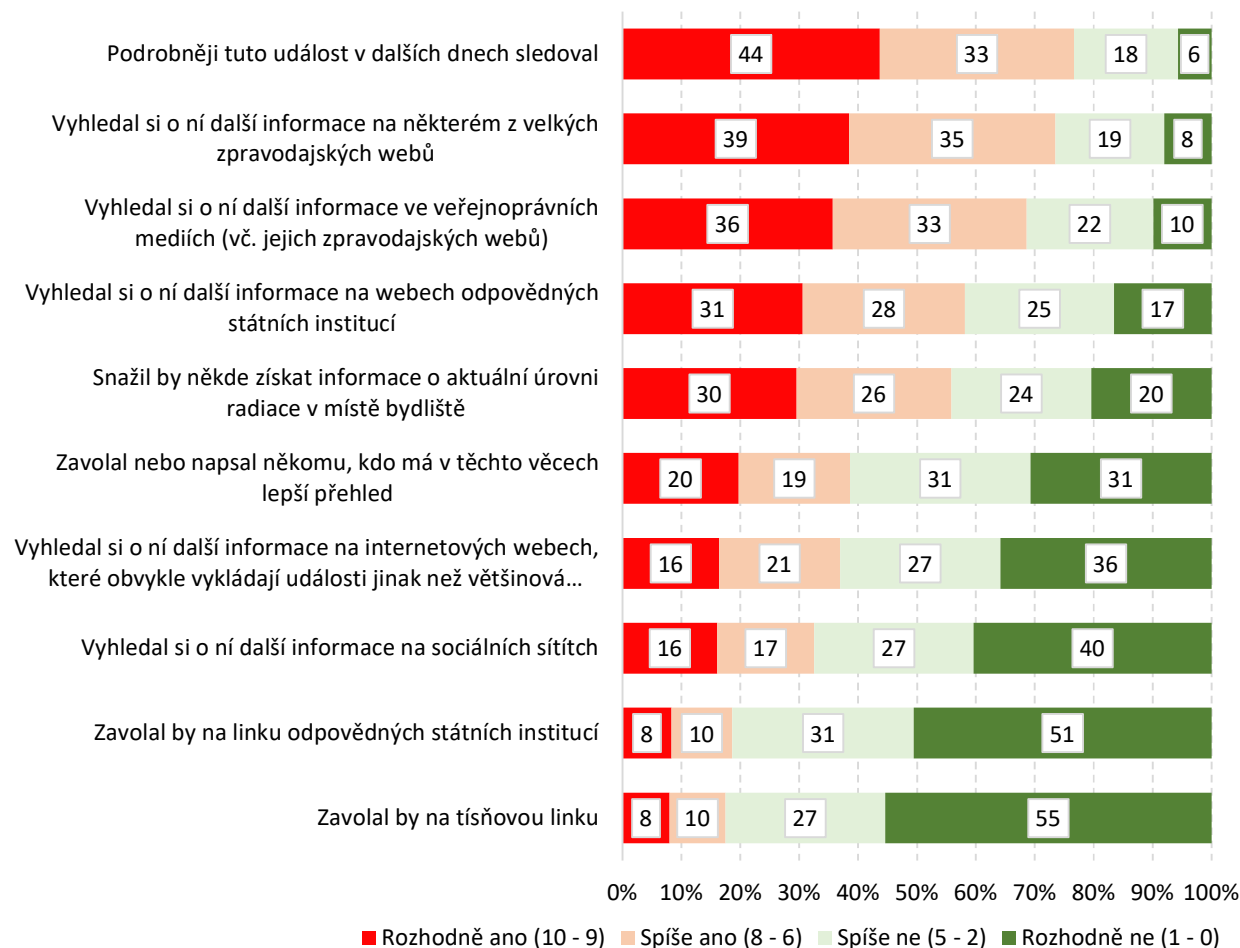
	Zasažení ČR nehrozí		Zasažení východu ČR nelze vyloučit		Na východě ČR opatření, zasažení dalších regionů nehrozí		Na východě ČR opatření, zasažení dalších regionů nelze vyloučit		Na východě ČR opatření, zasažení celé ČR nelze vyloučit	
	Zásad- ní	Žád- né	Zásad- ní	Žád- né	Zásad- ní	Žád- né	Zásad- ní	Žád- né	Zásad- ní	Žád- né
Zpráva vzbuzuje obavy	24	6	27	3	30	5	36	3	36	0

Zdroj: IMP_2025.2

Nejsilnějším typem reakce na zprávu o události v JET bude, obecně řečeno, vyhledávání dalších informací. Podrobněji ji v dalších dnech rozhodně bude sledovat téměř polovina populace, přibližně dvě pětiny si budou další informace vyhledávat na velkých zpravodajských webech. Z hlediska rizika přetížení je dobré vědět, že téměř desetina obyvatel by s velkou pravděpodobností volala na telefonní linky zodpovědných státních institucí a na tísňové linky. Intenzitu vyhledávání dalších informací zvyšují

obavy a konspirační mentalita, ale také informační gramotnost a míra znalostí o radioaktivitě (čím vyšší znalosti, tím spíše lidé budou vyhledávat další informace).

Graf 13. Sledování informací v reakci na zachycení zprávy o radiační nehodě v JET (%)

Zdroj: IMP_2024

Také v případě havárie v JEJB jsou větší podíly lidí, kteří by s velkou pravděpodobností sledovali a vyhledávali další informace, přičemž obecně platí, že čím větší riziko hrozí, tím tento druh reakce sílí. U většiny způsobů vyhledávání informací jsou podíly osob, které je s vysokou pravděpodobností budou následovat, dosti podobné u scénáře nehody v JET a varianty 1 havárie v JEJB, které jsou z hlediska ohrožení ČR srovnatelné („nebezpečí nehrozí“); ovšem například podíly lidí, kteří by téměř jistě telefonovali na linky odpovědných státních institucí nebo tísňové linky, jsou v případě havárie v JEJB prakticky dvojnásobné. Zajímavé přitom je, že těchto osob v rizikovějších scénářích nepřibývá, zatímco u ostatních způsobů vyhledávání informací většinou ano.

Tabulka 4. Sledování informací v reakci na radiální havárii v JEJB (podíly odpovědí „Rozhodně ano“, tj. variant 9 + 10 a „Rozhodně ne“, tj. variant 0 + 1)

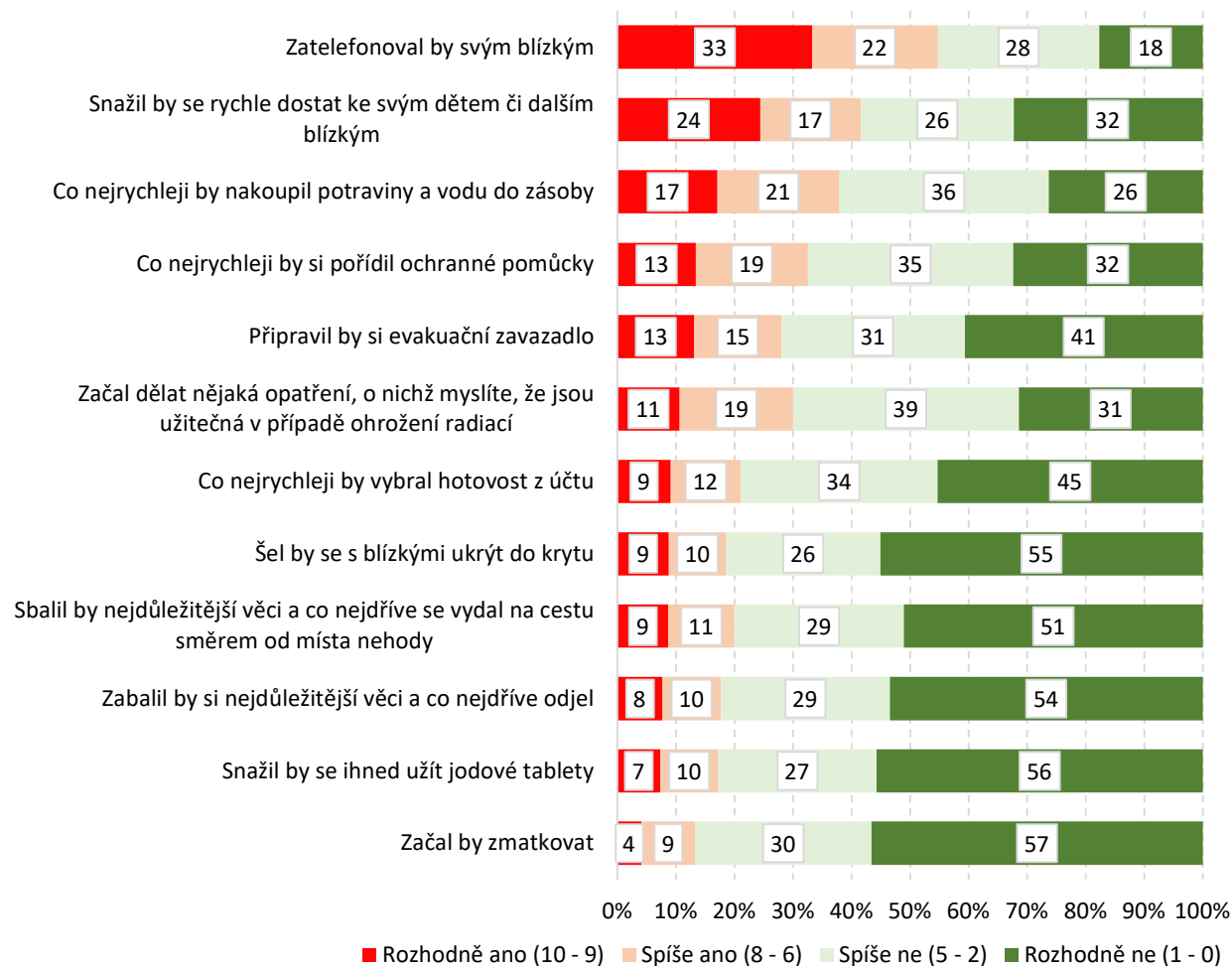
	Zasažení ČR nehrozí		Zasažení východu ČR nelze vyloučit		Na východě ČR opatření, zasažení dalších regionů nehrozí		Na východě ČR opatření, zasažení dalších regionů nelze vyloučit		Na východě ČR opatření, zasažení celé ČR nelze vyloučit	
	ANO	NE	ANO	NE	ANO	NE	ANO	NE	ANO	NE
Podrobněji tuto událost v dalších dnech sledoval	49	2	57	1	59	0	64	1	59	2
Vyhledal si o ní další informace ve veřejnoprávních médiích (vč. jejich zpravodajských webů)	40	7	54	5	48	5	51	3	52	4
Vyhledal si o ní další inf. na některém z velkých zpravodajských webů	39	4	54	6	39	6	49	4	57	5
Snažil by někde získat informace o aktuální úrovni radiace v místě bydliště	38	8	45	4	48	4	56	4	52	4
Vyhledal si o ní další informace na webech odpovědných státních institucí	42	7	49	6	45	5	49	5	52	6
Zavolal nebo napsal někomu, kdo má v těchto věcech lepší přehled	22	18	24	19	35	14	30	15	35	12
Vyhledal si o ní další inf. na webech, které obvykle vykládají události jinak než většinová média	25	18	26	26	22	24	26	24	33	18
Vyhledal si o ní další informace na sociálních sítích	21	25	23	22	27	24	28	23	32	18
Zavolal by na linku odpovědných státních institucí	19	32	13	25	19	23	17	23	18	11
Zavolal by na tísňovou linku	15	30	12	28	18	27	17	26	17	17

Zdroj: IMP_2025.2

Činění okamžitých praktických kroků není v reakci na zachycení zprávy o nehodě v JET třeba očekávat v takové míře, jaká se objevuje u vyhledávání informací, nicméně i zde stojí za pozornost podíly osob, které v hypotetické rovině deklarují silné přesvědčení, že by takové kroky učinily. Třetina by zavolala svým blízkým, pětina by se snažila k nim co nejrychleji fyzicky dostat. Přibližně 17 % by nakoupilo vodu a potraviny a 13 % si pořídilo ochranné pomůcky a připravilo evakuační zavazadlo. Kolem desetiny obyvatel by začalo dělat opatření, o nichž si myslí, že jsou v dané situaci účinná, vybralo hotovost z bankovního účtu, vyhledala kryt, nebo by se snažilo vzdálit od místa nehody. Sedm procent lidí by ihned užilo jodové tablety, zjevně tedy bez znalosti správného postupu. Čtyři procenta lidí se považují

za takové, že by v dané situaci začali zmatkovat. Intenzitu činění opatření zvyšují obavy, úzkostnost a konspirační mentalita, snižuje ji důvěra odborníkům/profesionálům a také informační gramotnost.

Graf 14. Jednání v reakci na zachycení zprávy o radiční nehodě v JET (%)

Zdroj: IMP_2024

V případě havárie v JEJB jsou podíly osob, které by činily jednotlivé praktické kroky, většinou mírně vyšší už i v případě scénáře, podle něhož ČR nebezpečí nehrozí; a dále se přitom zvyšují společně s rizikovostí scénářů.

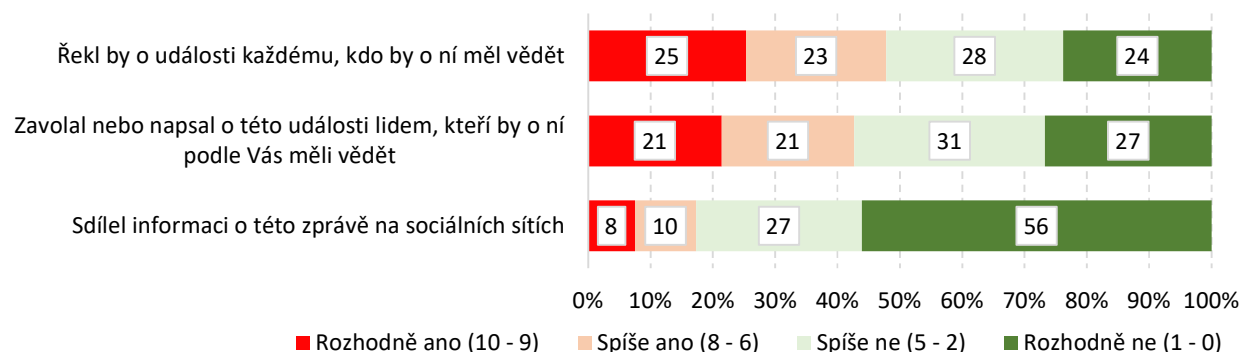
Tabulka 5. *Jednání v reakci na radiační havárii v JEJB (podíly odpovědí „Rozhodně ano“, tj. variant 9 + 10 a „Rozhodně ne“, tj. variant 0 + 1)*

	Zasažení ČR nehrozí		Zasažení východu ČR nelze vyloučit		Na východě ČR opatření, zasažení dalších regionů nehrozí		Na východě ČR opatření, zasažení dalších regionů nelze vyloučit		Na východě ČR opatření, zasažení celé ČR nelze vyloučit	
	ANO	NE	ANO	NE	ANO	NE	ANO	NE	ANO	NE
Zatelefonoval by svým blízkým	44	8	44	6	48	5	49	5	56	2
Snažil by se rychle dostat ke svým dětem či dalším blízkým	34	14	34	9	43	7	45	8	53	2
Co nejrychleji by nakoupil potraviny a vodu do zásoby	22	15	24	7	29	9	31	11	31	2
Začal dělat nějaká opatření, o nichž si myslí, že jsou užitečná v případě ohrožení radiací	18	9	25	7	24	4	34	6	34	2
Připravil by si evakuační zavazadlo	18	21	21	9	23	11	30	10	28	5
Co nejrychleji by si pořídil ochranné pomůcky	18	17	18	10	26	13	27	12	28	4
Šel by se s blízkými ukrýt do krytu	15	33	14	21	15	18	20	21	24	9
Co nejrychleji by vybral hotovost z účtu	17	21	12	25	15	28	14	20	13	11
Zabalil by si nejdůležitější věci a co nejdříve odjel	12	33	13	21	11	27	15	18	16	13
Sbalil by nejdůležitější věci a co nejdříve se vydal na cestu směrem od místa nehody	13	37	13	28	9	27	17	21	13	17
Snažil by se ihned užít jodové tablety	8	38	11	31	11	30	18	25	15	19
Začal by zmatkovat	6	36	4	29	7	23	8	27	6	14

Zdroj: IMP_2025.2

Dalším typem reakcí na událost je další šíření informace o ní. V případě nehody v JET by se k tomu osobní cestou nebo telefonicky, resp. pomocí psaných zpráv, odhodlala čtvrtina až pětina obyvatel. Prostřednictvím sociálních sítí by ji s velkou jistotou sdílela téměř desetina lidí. Pravděpodobnost dalšího šíření informace je větší u lidí s vyšší mírou obav, úzkostnosti a konspirační mentality, dále pak také u těch s vyšší důvěrou v to, že lidé v okolí budou v dané situaci jednat přínosně a vyšší důvěrou systémům měření radiace.

Graf 15. Šíření informací v reakci na zachycení zprávy o radiální nehodě v JET (%)

Zdroj: IMP_2024

V případě havárie v JEJB jsou podíly osob, které by jednotlivými způsoby šířily informace, opět mírně vyšší už i v případě scénáře, podle něhož ČR nebezpečí nehrozí; a dále se pak zvyšují společně s rizikovostí scénářů.

Tabulka 6. Šíření informací Jednání v reakci na radiální havárii v JEJB (podíly odpovědí „Rozhodně ano“, tj. variant 9 + 10 a „Rozhodně ne“, tj. variant 0 + 1)

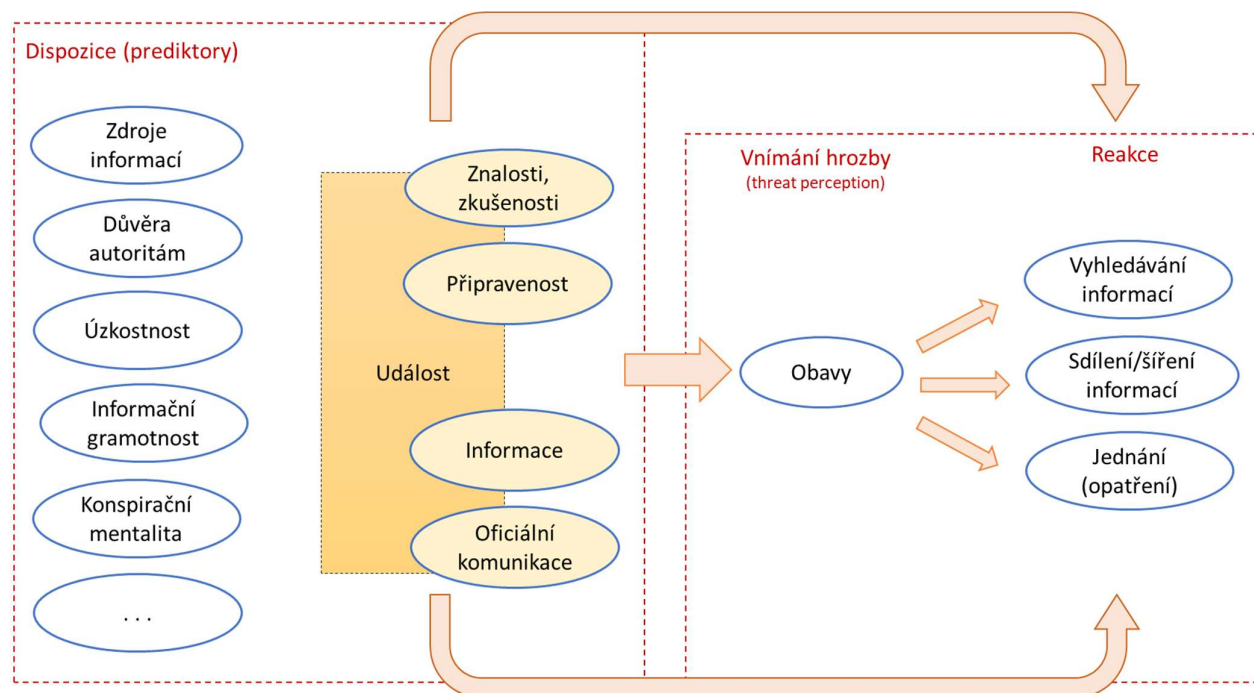
	Zasažení ČR nehrozí		Zasažení východu ČR nelze vyloučit		Na východě ČR opatření, zasažení dalších regionů nehrozí		Na východě ČR opatření, zasažení dalších regionů nelze vyloučit		Na východě ČR opatření, zasažení celé ČR nelze vyloučit	
	ANO	NE	ANO	NE	ANO	NE	ANO	NE	ANO	NE
Řekl by o události každému, kdo by o ní měl vědět	31	12	32	8	36	11	39	6	46	3
Zavolal nebo napsal o této události lidem, kteří by o ní podle Vás měli vědět	29	18	29	15	36	16	38	15	41	8
Sdílel informaci o této zprávě na sociálních sítích	11	42	13	38	17	41	21	40	17	28

Zdroj: IMP_2025.2

8. Co ovlivňuje reakce na informace o MRU

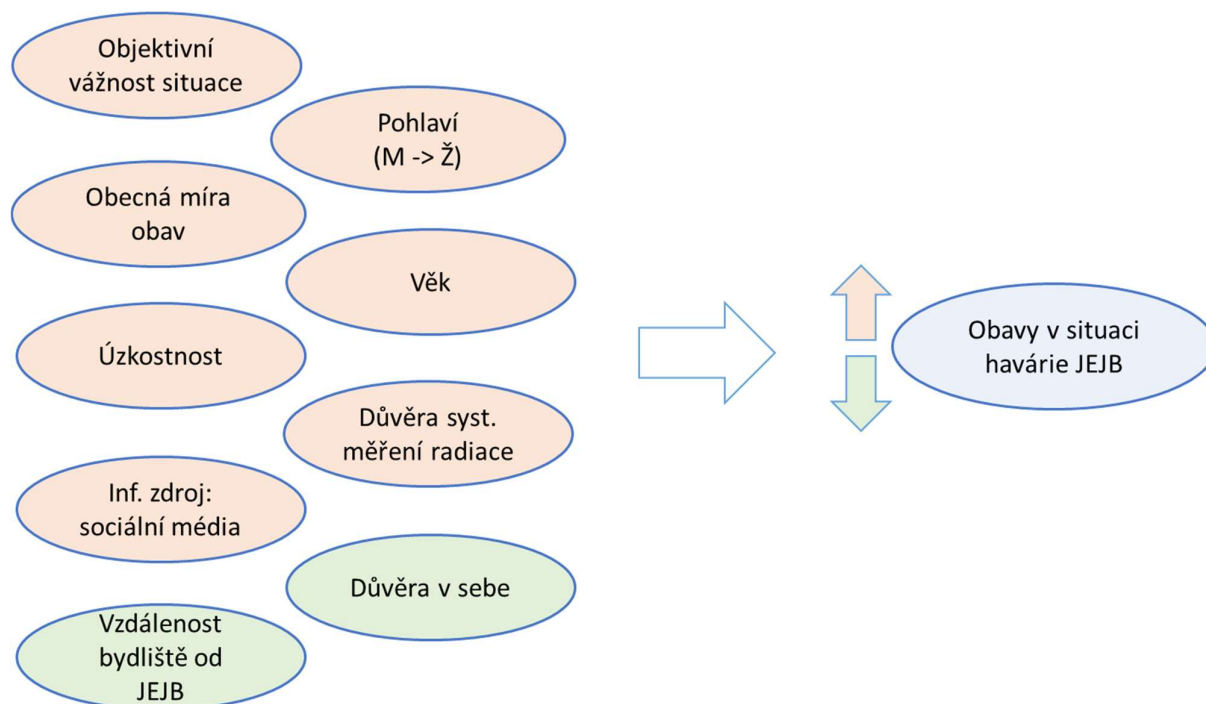
Obecný mechanismus reagování na mimořádnou událost lze zjednodušeně vyjádřit následujícím schématem. Přitom je třeba mít na paměti, že jde o model statický, odpovídající vždy konkrétnímu časovému okamžiku (v případě experimentů provedených v průběhu projektu je to okamžik, kdy se lidé poprvé dozvídají o mimořádné události). V reálné situaci dochází k přirozenému vývoji jednotlivých prvků schématu, a tudíž také velmi pravděpodobně k proměnám vztahům mezi nimi (například míra obav může být v pozdějších fázích vývoje ovlivňována dalšími/jinými okolnostmi, než je tomu při prvním zaznamenání informace).

Obrázek 1. Obecný model krizové situace

Reakce na mimořádnou událost je ovlivňována zejména mírou pociťovaného ohrožení, resp. obavami, které taková událost vyvolá. V první chvíli po získání informace o události je míra obav zvyšována především objektivní mírou vážnosti situace, obecnou mírou úzkostnosti daného člověka, věkem a pohlavím, ale také tím, do jaké míry daný člověk běžně čerpá informace ze sociálních medií a důvěrou v systémy měření radiace. Naopak snižovány jsou v takové situaci obavy tím, jak vzdálené je místo události a jakou důvěru člověk má ve vlastní schopnosti mimořádnou situaci zvládnout.

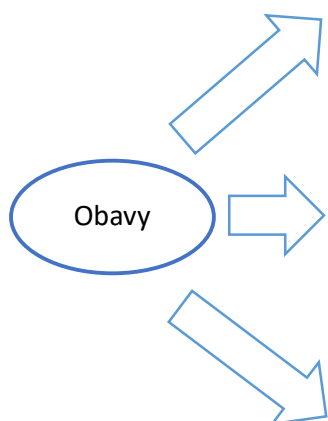
Obrázek 2. Model prediktorů obav

Zdroj: IMP_2025.2

Míra obav je následně spojena s reakcemi tak, že prakticky všechny, které byly výzkumem ověřovány, posiluje; některé však více a některé méně. Čím větší obavy, tím spíše si lidé budou o události vyhledávat další informace na webech odpovědných státních institucí, zpravodajských webech a také by se snažili získat informace o úrovni radiace v místě svého bydliště. Větší obavy souvisí také s činěním reálných opatření jako je zejména pořízení ochranných pomůcek a potravinových zásob a příprava evakuačního zavazadla, ale také se snahou kontaktovat se se svými blízkými. Větší obavy také znamenají intenzivnější snahu danou informací šířit dalším lidem. (Je důležité připomenout, že ostatní formy reakcí jsou vyššími obavami posilovány také, jen už ne tak silně; a také, že žádná z uvedených reakcí není s růstem obav oslabována.)

Tabulka 7. Efekt obav na reakce při prvním zachycení zprávy o havárii v JEJB (statisticky významné regresní koeficienty Beta při kontrole dalších prediktorů)

Podrobněji tuto událost v dalších dnech sledoval	0,41
Snažil by někde získat informace o aktuální úrovni radiace v místě bydliště	0,40
Vyhledal si o ní další informace na webech odpovědných státních institucí	0,37
Vyhledal si o ní další informace na některém z velkých zpravodajských webů	0,36
Zavolal nebo napsal někomu, kdo má v těchto věcech lepší přehled	0,34
Vyhledal další informace ve veřejnoprávních médiích (vč. jejich zpravodajských webů)	0,32
Zavolal by na linku odpovědných státních institucí	0,30
Zavolal by na tísňovou linku	0,28
Vyhledal si o ní další informace na sociálních sítích	0,22
Vyhledal další informace na webech, které vykládají události jinak než většinová média	0,21
Začal dělat nějaká opatření, o nichž myslí, že jsou užitečná v případě ohrožení radiací	0,56
Co nejrychleji by si pořídil ochranné pomůcky	0,45
Zatelefonoval by svým blízkým	0,41
Připravil by si evakuační zavazadlo	0,41
Co nejrychleji by nakoupil potraviny a vodu do zásoby	0,40
Snažil by se rychle dostat ke svým dětem či dalším blízkým	0,34
Šel by se s blízkými ukrýt do krytu	0,28
Snažil by se ihned užít jodové tablety	0,25
Co nejrychleji by vybral hotovost z účtu	0,24
Sbalil by nejdůležitější věci a co nejdříve se vydal na cestu směrem od místa nehody	0,22
Začal by zmatkovat	0,20
Řekl by o události každému, kdo by o ní měl vědět	0,42
Zavolal nebo napsal o této události lidem, kteří by o ní podle Vás měli vědět	0,35
Sdílel informaci o této zprávě na sociálních sítích	0,20

Zdroj: IMP_2025.2

Kromě obav mají na jednotlivé reakce samostatný vliv také další okolnosti. Například důvěra systémům měření radiace posiluje snahu vyhledávat informace na webech odpovědných státních institucí, veřejnoprávních médiích a velkých zpravodajských webech, a také snahu získat informace o úrovni radiace v místě svého bydliště. Znalosti o radiaci snižují pravděpodobnost reakcí, které jsou v první chvíli spíše iracionální, jako je volání na linky odpovědných státních institucí a na tísňové linky, spontánní evakuace nebo vyhledání krytu. A například čím více člověk v běžném životě jako informační zdroj používá sociální média, tím spíše je pak bude ke komunikaci používat i v krizové situaci.

Tabulka 8. *Přímý efekt vybraných prediktorů na reakce při prvním zachycení zprávy o havárii v JEJB (statisticky významné regresní koeficienty Beta při kontrole dalších prediktorů, vč. obav)*

	Úzkost- nost	Konspi- rační menta- lita	Inf. zdroj: sociální media	Znalosti o radiaci	Důvěra syst. měření radiace	Pocit příprave nosti
	↓	↓	↓	↓	↓	↓
Podrobněji tuto událost v dalších dnech sledoval					0,29	
Vyhledal další informace ve veřejnoprávních médiích (vč. jejich zpravodajských webů)		-0,11			0,20	
Vyhledal si o ní další informace na některém z velkých zpravodajských webů		-0,15	0,10		0,19	
Vyhledal další informace na webech, které vykládají události jinak než většinová média	0,07	0,10				
Vyhledal si o ní další informace na sociálních sítích			0,25			
Vyhledal si o ní další informace na webech odpovědných státních institucí		-0,14	0,14		0,19	0,12
Zavolal nebo napsal někomu, kdo má v těchto věcech lepší přehled			0,15			
Zavolal by na tísňovou linku	0,10	0,11	0,11	-0,13		
Snažil by někde získat informace o aktuální úrovni radiace v místě bydliště					0,24	
Zavolal by na linku odpovědných státních institucí			0,10	-0,09		
Sdílel informaci o této zprávě na sociálních sítích			0,21			
Zavolal nebo napsal o této události lidem, kteří by o ní podle Vás měli vědět			0,18		0,14	
Řekl by o události každému, kdo by o ní měl vědět		0,10			0,16	
Začal dělat nějaká opatření, o nichž myslí, že jsou užitečná v případě ohrožení radiací					0,15	0,18
Sbalil by nejdůležitější věci a co nejdříve se vydal na cestu směrem od místa nehody	0,16	0,10	0,08	-0,10		
Zatelefonoval by svým blízkým					0,19	
Co nejrychleji by nakoupil potraviny a vodu do zásoby	0,07	0,14			0,17	
Co nejrychleji by si pořídil ochranné pomůcky			0,07			0,16
Co nejrychleji by vybral hotovost z účtu		0,16	0,08	-0,09		
Šel by se s blízkými ukrýt do krytu			0,08	-0,08		
Zabalil by si nejdůležitější věci a co nejdříve odjel	0,14	0,09	0,08			
Snažil by se rychle dostat ke svým dětem či dalším blízkým		0,08	0,12			
Snažil by se ihned užít jodové tablety		0,16	0,12	-0,11		
Začal by zmatkovat	0,22		0,10	-0,08		
Připravil by si evakuační zavazadlo					0,11	0,18

Zdroj: IMP_2025.2

KOMUNIKACE O MIMOŘÁDNÝCH RADIAČNÍCH UDÁLOSTECH

Dílčí závěry

Státní úřad pro jadernou bezpečnost je nejdůvěryhodnější institucí v případě sdělování informací o radiačních událostech, a to jak z hlediska vyšší důvěry v předkládaná sdělení, tak z hlediska vyvolání nižších obav. Je proto optimálním zdrojem informací pro média v případě informování o radiační situaci, v níž je primárním cílem uklidnit populaci. Pokud je cílem populaci naopak motivovat k vykonání nějakých opatření nebo dalšímu sledování situace, může být optimálním zdrojem informací společné prohlášení SÚJB a dalšího subjektu, které zajistí jak důvěryhodnost díky přítomnosti SÚJB, tak i naléhavost implikovanou přítomností exekutivních institucí.

V případě hrozící mimořádné radiační události většina veřejnosti preferuje poskytování všech ověřených a jistých informací ze strany odpovědných úřadů. Takové informace, spolu s jasnými instrukcemi, co mají lidé v danou chvíli dělat, by měly mít převážně uklidňující efekt. Naopak uvádění variant a scénářů vývoje, které teprve mohou nastat, a informování o tom, co by lidé měli v takových situacích dělat, obyvatele častěji zneklidňuje.

Na druhé straně v konkrétním modelovém případě radioaktivního mraku nad územím Ukrajiny nebo nehody v jaderné elektrárně v Maďarsku se neproказuje, že by informování o méně pravděpodobných scénářích zvyšovalo obavy nebo že by kvůli tomu lidé začali častěji činit nějaká opatření. To neznamená, že by tomu tak nemohlo být v jiných situacích s odlišnou relevancí nebo naléhavostí pro české obyvatele, nicméně u podobných „vzdálených“ událostí je v podstatě jedno, jak široké nebo detailní sdělení SÚJB zvolí.

Při informování o naměřených hodnotách radioaktivity na území ČR se odborně formulované konkrétnější a podrobnější sdělení jeví být obecně efektivnějším než sdělení laicky zjednodušené. Odbornější sdělení navíc zvyšuje důvěru u osob s vysokou mírou obecných obav, kteří jsou nejrizikovější skupinou. Nižší míra podrobnosti naopak může motivovat k vyhledávání dalších informací na internetu, včetně jeho nedůvěryhodných zdrojů, což může nepřímo zvyšovat vystavení veřejnosti dezinformacím. Toto zjištění nevyvrací obecný poznatek a doporučení komunikovat s veřejností jednoduše a laicky v situacích skutečného ohrožení, při krizích atp., kdy je třeba rychle dosáhnout zamýšlených cílů. Námi zkoumaná varianta odpovídá komunikaci za běžné situace, kdy je cílem spíše zamezení zkresleného vnímání, blokování dezinformací a uvádění věcí na správnou míru.

9. Efekt zdroje sdělující informaci o MRU

Zdroj, který sděluje informace o události typu radiační nehody v JET má většinou jen velmi slabý vliv na její vnímání. Důvěra, obavy, činění opatření nebo další pozorné sledování situace jsou podstatně více než osobou mluvčího ovlivněny rozdíly v osobnostních vlastnostech, demografických charakteristikách nebo postojích ke společenským institucím. Je přitom třeba mít na paměti, že výsledky jsou založeny na vinětách o několika větech podaných v experimentálním kontextu. Není tedy jisté, zda a jak silně by se naznačené vzorce projevily v reálné situaci, kdy budou lidé vystaveni rozsáhlejším a podrobnějším sdělením z více zdrojů současně. Navzdory těmto limitům data nicméně naznačují několik relevantních vzorců, u nichž je šance, že by se v reálné situaci projevit mohly.

Nejdůvěryhodnějšími institucemi jsou v případě sdělování informací o konkrétní radiační události Státní úřad pro jadernou bezpečnost a Generální ředitelství hasičského záchranného sboru, prakticky srovnatelnou důvěru vyvolá i sdělení profesorem jaderné fyziky, starostou Temelína, případně společné vyjádření ministra vnitra a SÚJB. Samotní politici, zastoupení v dotazování ministry vnitra a zdravotnictví, vyvolají důvěru o něco málo nižší.

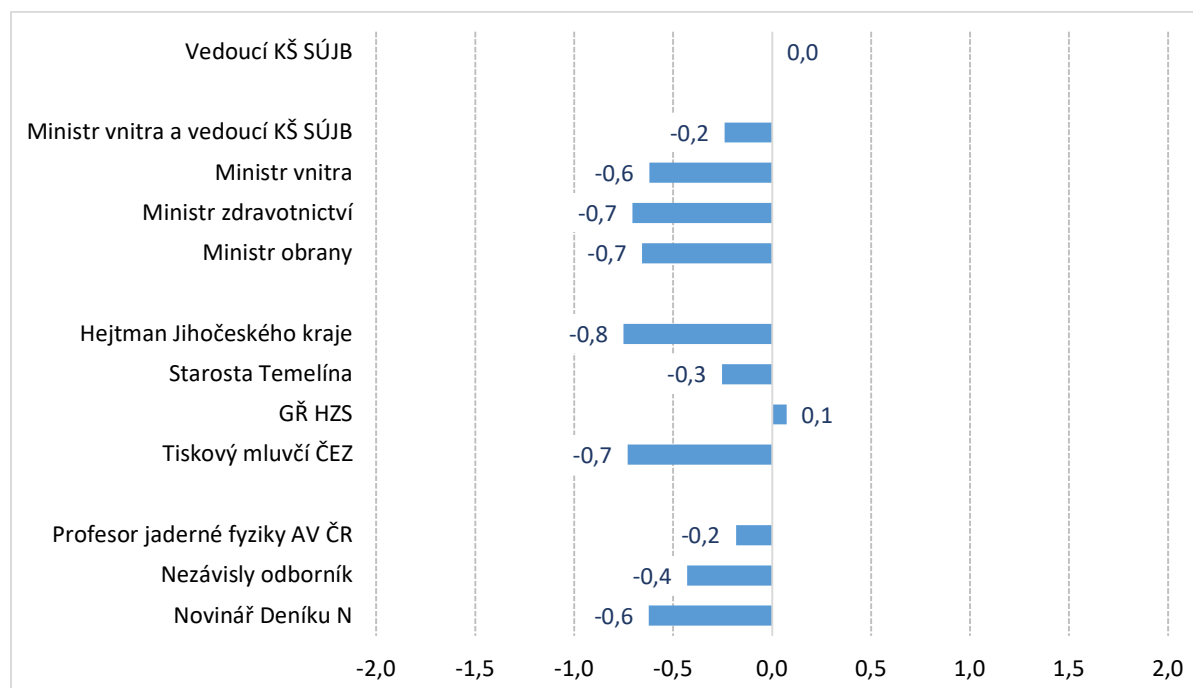
Oproti sdělení od vedoucí/ho KŠ SÚJB budou obavy o málo vyšší, pokud bude zpráva sdělena ministrem vnitra, hejtmánem Jihočeského kraje nebo tiskovým mluvčím ČEZ.

Pokud je zdrojem sdělení ministr zdravotnictví, profesor jaderné fyziky, nebo nezávislý odborník, pak je intenzita činění opatření, která člověk považuje za účinná, o něco málo vyšší oproti situaci, kdy je původcem zprávy SÚJB.

Oproti situaci, kdy zprávu zveřejní SÚJB, bude také o něco vyšší míra jejího dalšího sledování v případě, kdy ji lidé zaznamenají od ministra obrany, ministra vnitra (případně společně se SÚJB), a také kdy ji zveřejní hejtmán.

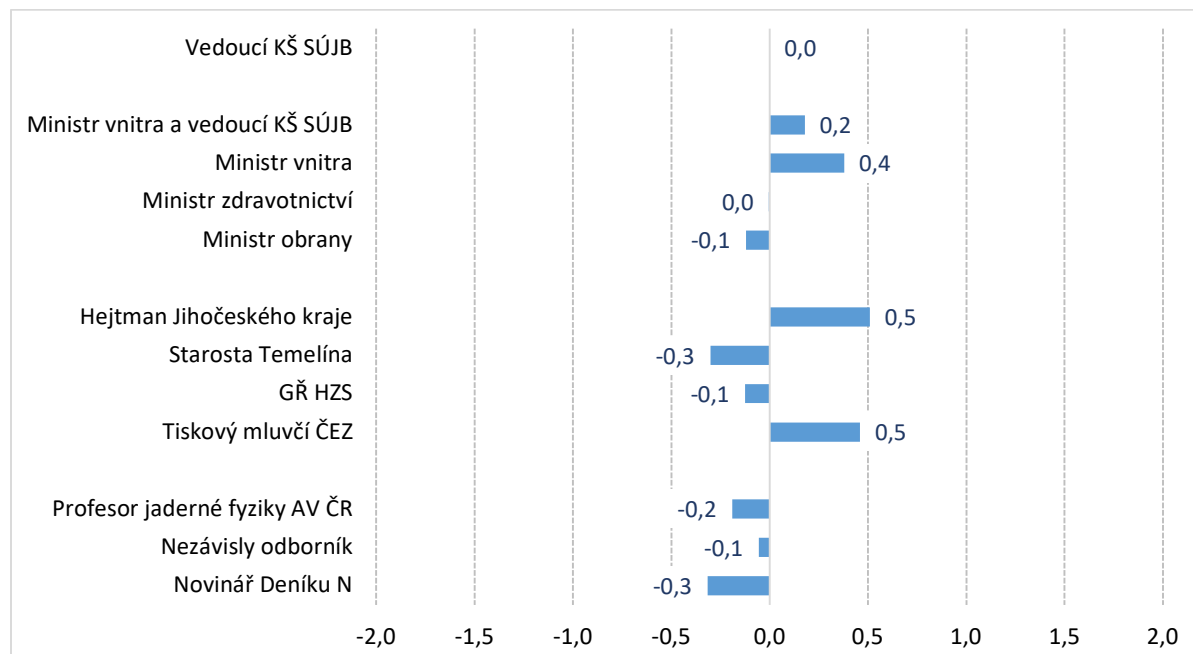
Zajímavé je si povšimnout modelové osoby starosty Temelína, která sice nevyvolává vyšší důvěru než SÚJB, nicméně má na veřejnost v dané situaci zjevně spíše uklidňující efekt, i když (v porovnání s efektem SÚJB) není zásadní. Je patrné, že v případě, kdy sdělení pochází právě od starosty dotčené obce, se mírně snižují obavy, potřeba činit opatření i situaci nadále sledovat.

Graf 16. Důvěra sdělení, že okolí elektrárny není nijak dotčeno (posun indexu důvěry oproti situaci, kdy je zpráva sdělena vedoucí/m krizového štábu SÚJB – hodnota 0 na ose x)

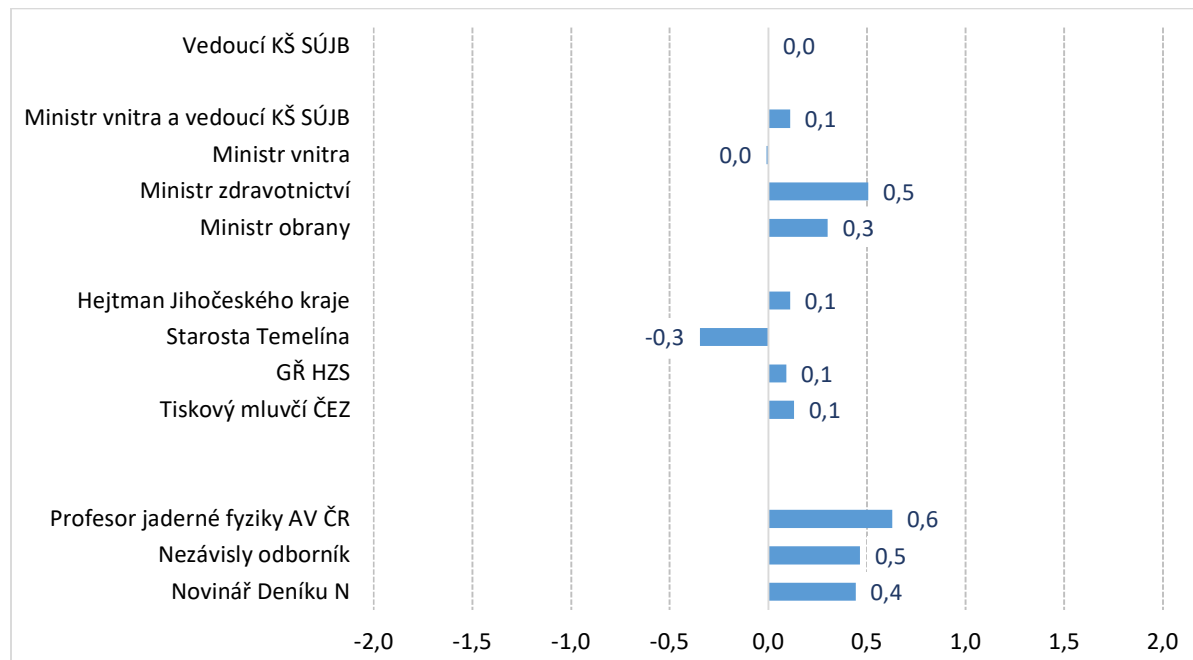
Zdroj: IMP_2023.2, IMP_2024, IMP_2025.2

Graf 17. Obavy, jaké zpráva vzbuzuje (posun indexu obav oproti situaci, kdy je zpráva sdělena vedoucí/m krizového štábu SÚJB – hodnota 0 na ose x)

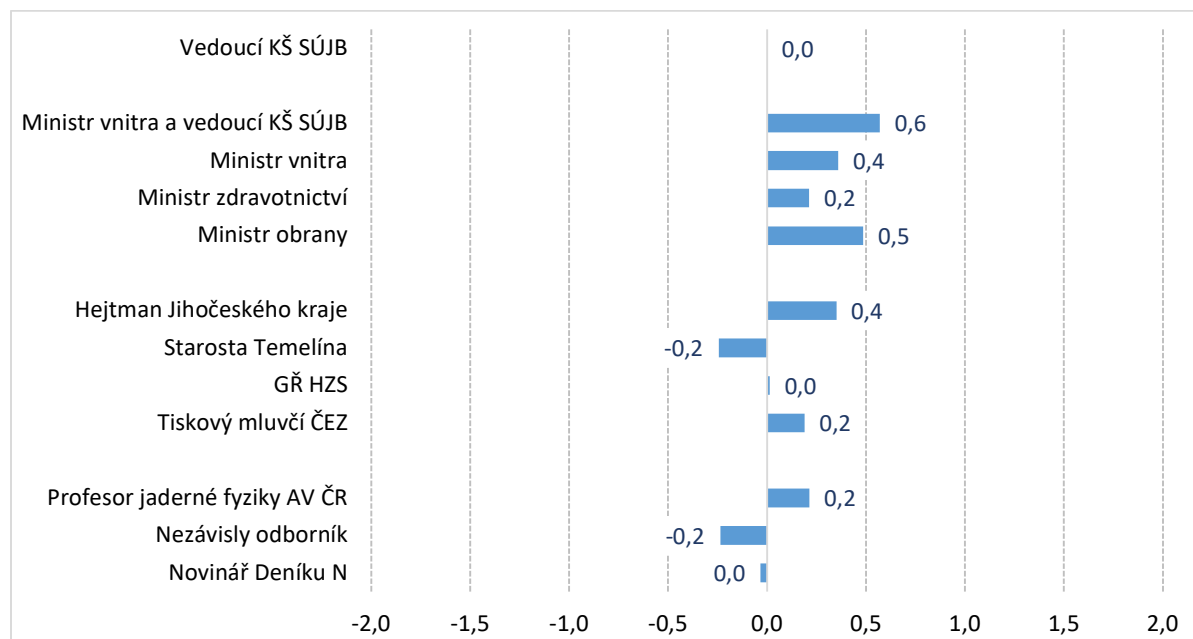
Zdroj: IMP_2023.2, IMP_2024, IMP_2025.2

Graf 18. Činění opatření, o nichž si člověk myslí, že jsou užitečná v případě ohrožení radiací (posun indexu tendence činit opatření oproti situaci, kdy je zpráva sdělena vedoucí/m krizového štábu SÚJB – hodnota 0 na ose x)

Zdroj: IMP_2023.2, IMP_2024, IMP_2025.2

Graf 19. Podrobné sledování této události v dalších dnech (posun indexu tendence událost nadále podrobně sledovat oproti situaci, kdy je zpráva sdělena vedoucí/m krizového štábu SÚJB – hodnota 0 na ose x)

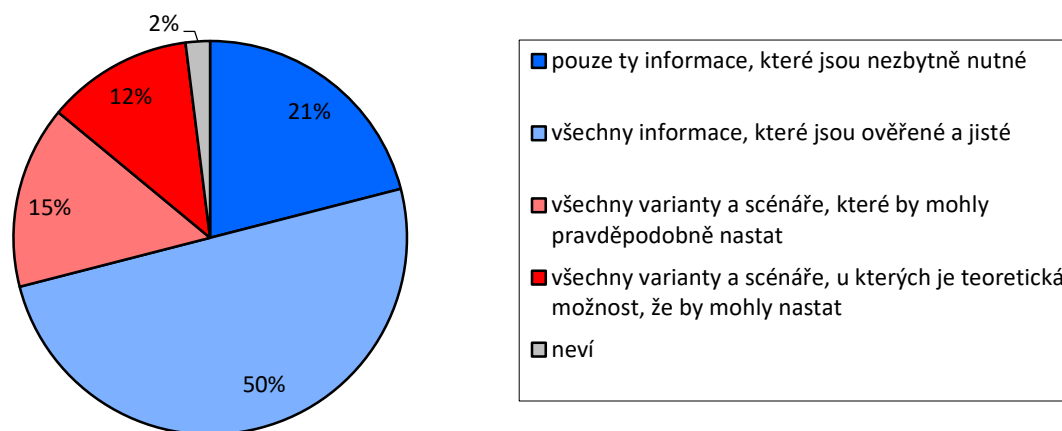

Zdroj: IMP_2023.2, IMP_2024, IMP_2025.2

10. Preferovaný způsob informování o MRU

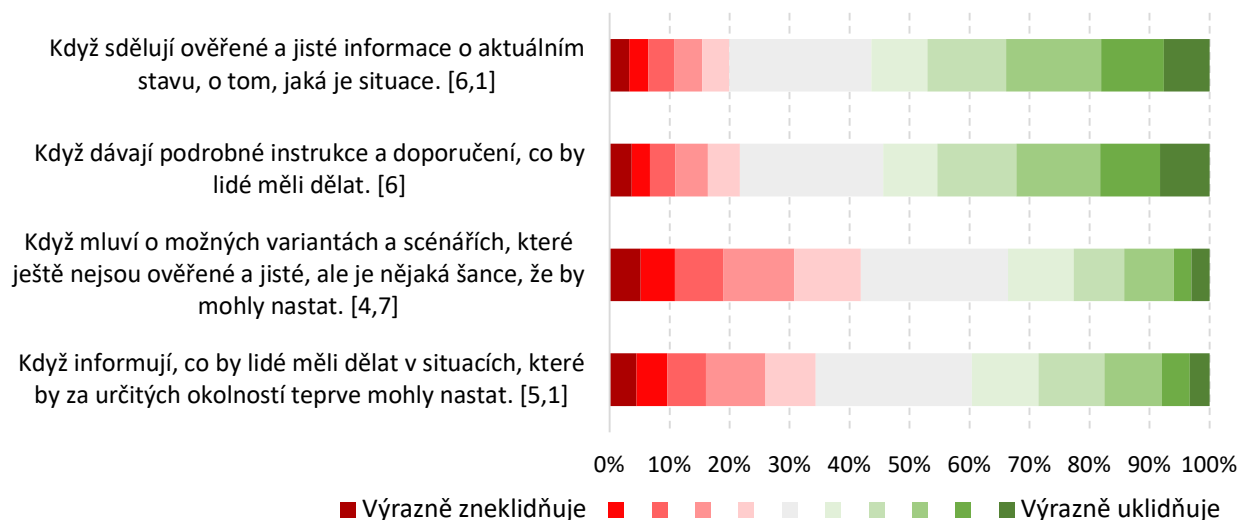
Největší část veřejnosti by v případě hrozící mimořádné jaderné nebo radiační události ze strany odpovědných úřadů preferovala poskytování všech ověřených a jistých informací. Poskytování takových informací spolu s jasnými instrukcemi, co mají lidé v danou chvíli dělat, by mělo mít převážně uklidňující efekt. Naopak uvádění variant a scénářů vývoje, které teprve mohou nastat a informování o tom, co by lidé měli v takových situacích dělat, obyvatele častěji zneklidňuje. Jde přitom o poměrně univerzální vzorce, neboť v tomto ohledu nejsou žádné výrazné rozdíly z hlediska pohlaví, věku nebo vzdělání, a stejně tak ani z hlediska míry obecných obav nebo úzkostnosti.

Graf 20. *Názor na informování v případě hrozící mimořádné jaderné či radiační události*

Zdroj: Zdroj: IMP_2022

Graf 21. *Působení informací v případě hrozící mimořádné jaderné události (% průměr)*

Zdroj: Zdroj: IMP_2022

11. Efekty vybraných způsobů komunikace o MRU

Výsledky několika split sample experimentů s variováním formy sdělení o mimořádné radiační události provedených v průběhu projektu přinášejí následující základní poznatky. (Detailně viz výzkumnou zprávu z roku 2024, VJ01010116-V8). Je třeba upozornit, že se u těchto poznatků jedná o experimenty (IMP_2023.1), v nichž je testovaná mimořádná událost geograficky vzdálená a v danou chvíli nedochází k přímému hrožení obyvatel ČR (radioaktivní mrak nad územím Ukrajiny, nehoda v jaderné elektrárně v Maďarsku). Je velmi pravděpodobné, že v případě naléhavější hrozby a při souvisejícím nárůstu pocitu ohrožení a obav, mohou uvedené skutečnosti začít hrát roli důležitější.

V uvedených modelových situacích nemá podrobnost sdělení ze strany SÚJB významný vliv na jednání obyvatel, a to ani u potenciálně ohroženějších skupin (lidí s vyššími obecnými obavami, úzkostností nebo konspirační mentalitou, ve vyšším věku nebo s menší důvěrou ve vyřešení situace odpovědnými aktéry). Na základě tohoto experimentu lze tedy říci, že v principu nezáleží na tom, v jaké míře podrobnosti SÚJB informaci sdělí. Vzhledem k tomu, že v této oblasti platí za nejdůvěryhodnější informační zdroj, jsou jeho sdělení, a zejména ujištění o kontrole nad situací, vnímána jako vysoce důvěryhodná bez ohledu na to, zda zmiňují i méně pravděpodobné varianty, či nikoli. Toto zjištění je však třeba hodnotit v souvislosti s předchozím poznatkem, že pokud se nad tím mají lidé zamyslet a zvolit, většina preferuje sdělování informací, které jsou ověřené a jisté, pouze menšina se preferuje dozvídat i o hypotetických scénářích. A také se závěrem, že informování o možnostech, u nichž je nižší šance, že by mohly nastat, nebo činnostech, které by měli lidé v takových situacích dělat, zneklidňuje větší podíly obyvatel, než informace pouze o aktuálním stavu a poskytování instrukcí právě k němu.

Odbornější forma sdělení vyvolává jen mírně vyšší důvěru než formulace laická, nicméně tento vzorec je patrný víceméně napříč různými skupinami obyvatel. (Spíše výjimkou je skutečnost, že laická formulace sdělení vzbuzuje vyšší důvěru u respondentů bez maturity, zatímco odborná formulace vyvolává vyšší důvěru u respondentů s maturitním a vyšším vzděláním.) Speciálně může mít odborně formulovaná zpráva pozitivní efekt na nejzranitelnější část populace, jíž tvoří osoby s vyšší mírou obecných obav, úzkosti a konspirační mentality.

PŘÍLOHY

Technická zpráva z výzkumu IMP_2021

Název výzkumu:	Naše společnost 21-09
Realizátor:	Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v. v. i.
Termín terénního šetření:	11. 9. – 8. 10. 2021
Výběr respondentů:	Kvótní výběr
Kvótní znaky:	Kraj (NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání
Vážení dat:	Vzdělání X NUTS 2, věk X NUTS 2, pohlaví X kraj, velikost místa bydliště X věk, vzdělání X věk
Zdroj dat pro kvótní výběr a vážení dat:	Český statistický úřad
Reprezentativita:	Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let
Velikost výběru:	1200
Počet dotázaných:	915
Počet tazatelů:	117
Metoda sběru dat:	Osobní rozhovor tazatele s respondentem – kombinace dotazování PAPI (75 %) a CAPI (25 %)
Výzkumný nástroj:	Standardizovaný dotazník
Počet proměnných:	290
Zpracoval:	Martin Spurný

Technická zpráva z výzkumu IMP_2022

Název výzkumu:	Paralely a odlišnosti sociálních situací s panickým potenciálem - příklad RMU a pandemie koronaviru v české společnosti 2022.1
Zastřešující šetření:	Naše společnost 22-03
Realizátor:	Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v. v. i.
Termín terénního šetření:	18. 3. – 9. 5. 2022
Výběr respondentů:	Kvótní výběr
Kvótní znaky:	Kraj (NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání
Vážení dat:	Vzdělání X NUTS 2, věk X NUTS 2, pohlaví X kraj, velikost místa bydliště X věk, vzdělání X věk
Zdroj dat pro kvótní výběr a vážení dat:	Český statistický úřad
Reprezentativita:	Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let
Velikost výběru:	1000
Počet dotázaných:	845
Počet tazatelů:	70
Metoda sběru dat:	Osobní rozhovor tazatele s respondentem – dotazování CAPI
Výzkumný nástroj:	Standardizovaný dotazník
Zpracovala:	Radka Hanzlová

Technická zpráva z výzkumu IMP_2023.1

Název výzkumu:	Panel Naše společnost 23-10
Realizátor:	Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v. v. i.
Termín terénního šetření:	13. 10. 2023 – 23. 10. 2023
Výběr respondentů:	Vícestupňový stratifikovaný náhodný výběr
Strata:	Kraj (NUTS 3), velikost místa bydliště
Opора výběru:	Registr sčítacích obvodů a budov
Návratnost rekrutace:	19,9 %
Návratnost výzkumu:	83,2 %
Vážení dat:	Designové váhy zohledňující počet osob v domácnosti a post stratifikační váhy na křížení velikosti místa bydliště proti NUTS2, a dále na věk, vzdělání, pohlaví
Zdroj dat pro vážení:	Český statistický úřad
Reprezentativita:	Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let
Počet dotázaných:	861
Metoda sběru dat:	Online dotazování CAWI
Výzkumný nástroj:	Standardizovaný dotazník
Počet proměnných:	270
Zpracoval:	Martin Spurný

Technická zpráva z výzkumu IMP_2023.2

Název výzkumu:	Panel Naše společnost 23-12
Realizátor:	Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v. v. i.
Termín terénního šetření:	1. 12. 2023 – 11. 12. 2023
Výběr respondentů:	Vícetupňový stratifikovaný náhodný výběr
Strata:	Kraj (NUTS 3), velikost místa bydliště
Opора výběru:	Registr sčítacích obvodů a budov
Návratnost rekrutace:	20,4 %
Návratnost výzkumu:	81,5 %
Vážení dat:	Designové váhy zohledňující počet osob v domácnosti a post stratifikační váhy na křížení velikosti místa bydliště proti NUTS2, a dále na věk, vzdělání, pohlaví
Zdroj dat pro vážení:	Český statistický úřad
Reprezentativita:	Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let
Počet dotázaných:	1097
Metoda sběru dat:	Online dotazování CAWI
Výzkumný nástroj:	Standardizovaný dotazník
Počet proměnných:	259
Zpracoval:	Štěpánka Weikertová

Technická zpráva z výzkumu IMP_2024

Název výzkumu:	Panel Naše společnost 24-04
Realizátor:	Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v. v. i.
Termín terénního šetření:	19. 4. 2024 – 5. 5. 2024
Výběr respondentů:	Vícestupňový stratifikovaný náhodný výběr
Strata:	Kraj (NUTS 3), velikost místa bydliště
Opора výběru:	Registr sčítacích obvodů a budov
Návratnost rekrutace:	25,1 %
Návratnost výzkumu:	81,4 %
Vážení dat:	Designové váhy zohledňující počet osob v domácnosti a post stratifikační váhy na křížení velikosti místa bydliště proti NUTS2, a dále na věk, vzdělání, pohlaví
Zdroj dat pro vážení:	Český statistický úřad
Reprezentativita:	Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let
Počet dotázaných:	1708
Metoda sběru dat:	Online dotazování CAWI
Výzkumný nástroj:	Standardizovaný dotazník
Počet proměnných:	263
Zpracovala:	Štěpánka Weikertová

Technická zpráva z výzkumu IMP_2025.1

Název výzkumu:	Panel Naše společnost 25-02
Realizátor:	Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v. v. i.
Termín terénního šetření:	14. 2. 2025 – 26. 2. 2025
Výběr respondentů:	Vícestupňový stratifikovaný náhodný výběr
Strata:	Kraj (NUTS 3), velikost místa bydliště
Opora výběru:	Registr sčítacích obvodů a budov
Návratnost z navštívených:	31,0 %
<i>(The recruitment rate = RECR)</i>	
Návratnost registrací:	75,0 %
<i>(The profile rate = PROP)</i>	
Návratnost z odeslaných pozvánek:	83,1 %
<i>(The actual survey completion rate = COMR)</i>	
Kumulativní návratnost:	19,1 %
<i>(Cumulative response rate = CUMRR)</i>	
Vážení dat:	Designové váhy zohledňují počet osob v domácnosti a kalibrační váhy vypočítané pomocí kvadratického programování zohledňující křížení velikosti místa bydliště proti NUTS2, a dále věk, vzdělání, pohlaví, kraj a velikost místa bydliště. Rozsah vah je omezen na 0,333 až 3.
Zdroj dat pro vážení:	Český statistický úřad
Reprezentativita:	Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let
Počet dotázaných:	1683
Metoda sběru dat:	Online dotazování CAWI + osobní dotazování CAPI
Výzkumný nástroj:	Standardizovaný dotazník
Počet proměnných:	316

Technická zpráva z výzkumu IMP_2025.2

Název výzkumu:	Panel Naše společnost 25-06
Realizátor:	Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v. v. i.
Termín terénního šetření:	16. 6. 2025 – 30. 6. 2025
Výběr respondentů:	Vícestupňový stratifikovaný náhodný výběr
Strata:	Kraj (NUTS 3), velikost místa bydliště
Opora výběru:	Registr sčítacích obvodů a budov
Návratnost z navštívených:	30,7 %
<i>(The recruitment rate = RECR)</i>	
Návratnost registrací:	71,8 %
<i>(The profile rate = PROP)</i>	
Návratnost z odeslaných pozvánek:	90,1 %
<i>(The actual survey completion rate = COMR)</i>	
Kumulativní návratnost:	19,9 %
<i>(Cumulative response rate = CUMRR)</i>	
Vážení dat:	Designové váhy zohledňují počet osob v domácnosti a kalibrační váhy zohledňující křížení velikosti místa bydliště proti NUTS2, a dále věk, vzdělání, pohlaví. Rozsah vah je omezen na 0,333 až 3.
Zdroj dat pro vážení:	Český statistický úřad
Reprezentativita:	Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let
Velikost výběru:	1200
Počet dotázaných:	1081 (1056 CAWI, 25 CAPI)
Metoda sběru dat:	Online dotazování CAWI + osobní dotazování CAPI
Výzkumný nástroj:	Standardizovaný dotazník
Počet proměnných:	365